

Mäkelä Hanna-Maija

HEVOSMATKAILUN MAHDOLLISUUDET SATAKUNNASSA

Matkailun koulutusohjelma

2016

HEVOSMATKAILUN MAHDOLLISUUDET SATAKUNNASSA

Mäkelä, Hanna-Maija
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma
huhtikuu 2016
Ohjaaja: Ruoho, Jaana
Sivumäärä: 47
Liitteitä: 2

Asiasanat: hevonen, hevostallit, matkailu, luontomatkailu, ratsastusreitit

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin hevosmatkailun mahdollisuuksia Satakunnan alueella. Tavoitteena oli selvittää, onko Satakunnassa edellytyksiä koko maakunnan läpi kulkevalle ratsastusreitille, jota voisivat käyttää sekä omatoimimatkailijat että paikalliset hevostalliyritykset. Toiminnallisena osuutena työssä oli tarkoitus laatia visiokartta, alustava suunnitelma tulevaisuuden ratsastusreitistä. Reittien lisäksi visiokartassa olisi ollut merkittynä mahdollisia yhteistyötalleja.

Tutkimus alkoi kartoittamalla Satakunnan alueen hevostallit mahdollisimman tarkasti. Tallit luettelointiin paikkakunnan ja liikeidean perusteella. Kuusi talliyrittäjää valittiin haastatteluita varten siten, että Satakunta tuli mahdollisimman laajasti käsiteltyä. Mikäli Satakunnan alueella olisi ollut vaellusratsastukseen painottuneita talliyrityksiä, nämä olisivat olleet haastattelussa etusijalla. Satakunnan alueelta ei kuitenkaan löytynyt yhtäkään vaellustallia. Haastatteluiden suorittaminen oli odotettua hankalampaa, sillä talliyrittäjiltä ei tahtonut löytyä aikaa haastatteluille. Lopulta haastatteluun osallistui ainoastaan neljä talliyrittäjää. Haastattelut tehtiin teemahaastatteluina siten, että talliyrittäjien oli mahdollista kertoa toiminnastaan omin sanoin ja myös tarpeen vaatiessa kertoa jotain sellaista, mitä kysymyspatteristossa ei ollut huomioitu.

Haastateltujen talliyrittäjien liiketoiminta painottui odotetusti ratsastuskoulutoimintaan. Kaikilla talliyrityksillä oli käytössään ratsastusreittejä, jossa pystyi tekemään muutaman tunnin maastoratsastusretkiä. Varsinaisia vaellusratsastuksia millään talliyrityksellä ei ollut tarjolla. Yhteistä talliyrittäjille oli myös se, että kaikki aloittivat yhteistyön uusien asiakkaiden kanssa mieluiten kentällä, sillä maastossa ratsastaminen vaatii asiakkailta riittävää taitotasoa. Kukaan yrittäjästä ei ollut valmis viemään aivan aloittelijoita maastoon. Paikallista, talliyrittäjien välistä yhteistyötä ei juurikaan harastettu: millään tallilla ei esimerkiksi ollut yhteisiä reittejä naapuritallien kanssa. Yleiset syyt yhteistyön puutteelle olivat pitkät etäisyydet tallien väleillä sekä toisistaan eroavat kiinnostuksenkohteet. Yhteistyötä ei ylipäätään nähty tarpeelliseksi.

Tutkimuksen lopussa todettiin, että tällä hetkellä edellytyksiä työn toiminnallisen osuuden suorittamiselle ei ollut. Koska yrittäjien liikeideat olivat ratsastuskoulupainotteisia ja ratsastusreitit kulkivat aivan tallien lähiympäristöissä, edes visiokarttaa ei tällä hetkellä pystytty laatimaan. Tulevaisuudessa olisi syytä kartoittaa, olisiko tiettyjen kuntien välille edes mahdollista saada ratsastusreittiä, vai ovako maantiet ja kaupungin esteenä suunnitelmalle.

POSSIBILITIES OF EQUESTRIAN TOURISM IN SATAKUNTA

Mäkelä, Hanna-Maija

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Tourism

April 2016

Supervisor: Ruoho, Jaana

Number of pages: 47

Appendices: 2

Keywords: horse, horse stables, tourism, nature tourism, equestrian routes

The purpose of this thesis was to study possibilities of equestrian tourism in Satakunta, Finland. The main goal was to assess the possibilities to establish an equestrian route covering the whole Satakunta area. The route could be utilized for both self guided tourists as well as by local entrepreneurs. As a functional part of this thesis, the aim was to draw a vision map; a preliminary plan for the future equestrian route. Besides the route, there would also be possible co-operation horse stables in the vision map.

The research was initiated by mapping all the horse stables in Satakunta area. The stables were catalogued based on their municipality and business idea. Six stables were chosen to be interviewed in order to cover the whole Satakunta area. The priority was set to the stables that currently provide trail riding for customers. However, stables providing trail riding were not found from Satakunta area. Performing the interviews turned out to be more difficult than expected, since the entrepreneurs had a limited time for the interviews. Finally, four entrepreneurs took part in the interviews. Interviews were based on themes, which made it possible for the entrepreneurs to tell about their business activities by using their own words and also to discuss issues that were not considered beforehand.

As expected, all the entrepreneurs that were interviewed were concentrating in riding school activities as their main business. All the stables had equestrian routes, but none of the entrepreneurs offered an actual trail riding. All the entrepreneurs answered that the new customer relations are always starting from the riding field, as riding in terrain requires a certain level of expertise from the customer's side. None of the entrepreneurs were ready to bring the new-beginners in the terrain. Local co-operation between entrepreneurs was not practiced, for example there were no shared equestrian routes between the neighbouring stables. The lack of interest in co-operation was explained by long distances between stables and also by different areas of interest. The entrepreneurs had no clear reasons to co-operate.

After conducting the research, it was clear that currently there were no preconditions to finish the functional part of the thesis. The planned vision map was impossible to draw, as the entrepreneurs had differences in their business activities, and as all the entrepreneurs had equestrian routes in the near surroundings of each stable. In the future, it would be reasonable to assess the possibility to build an equestrian routes between certain municipalities, or if the cities and roads complicate the plans.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	6
3	RAUMAN HEVOSYSTÄVÄT RY.....	7
4	HEVOSALA	8
4.1	Hevosalan määritelmä ja taustat	8
4.2	Yritystoiminta hevosalalla	9
4.3	Ammattitaidon vaatimukset hevosalalla	11
4.4	Hevosten rooli vapaa-ajalla ja urheilussa	12
4.5	Hevosten hyvinvointi talliyrityksissä.....	14
4.6	Hevostalliyritykset kunnissa	15
5	LUONTO- JA HEVOSMATKAILU	17
5.1	Luontomatkailun määritelmä.....	17
5.2	Hevosmatkailu	17
5.3	Ympäristö ja kestävä kehitys hevosmatkailuyrityksissä.....	19
5.4	Ratsastusreitit.....	21
6	HEVOSMATKAILUPALVELUN TUOTTEISTAMINEN.....	22
6.1	Palvelun tuotteistamisen periaatteet.....	22
6.2	Hevosmatkailupalveluiden tuotteistaminen ja laadun ylläpito	24
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
7.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	26
7.2	Laadullinen tutkimus	27
7.2.1	Haastatteluiden teemat.....	29
7.2.2	Aineiston analyysi	29
7.3	Opinnäytetyön vaiheet	30
8	TULOKSET	33
8.1	Haastateltujen yritysten toiminta	33
8.2	Hevosmatkailu yrityksissä on vielä pienimuotoista.....	35
8.3	Yritysten nykyiset ratsastusreitit.....	37
8.4	Haastatteluiden tulokset tiivistettynä	40
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA	41
10	LUOTETTAVUUSTARKASTELU	43
11	OPPIMISEN ARVIOINTI JA TOIMEKSIANTAJAN PALAUTE	44
	LÄHTEET.....	46
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa ratsastusreittejä ja -talleja Satakunnan alueella ja tehdä näistä reiteistä ja yhteistyötalleista visiokartta. Tavoitteena on lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja saada myös yksittäisiä ratsastajia, jotka eivät ole minäkään yrityksen tai seuran vaikutuspiirissä, enemmän mukaan toimintaan. Työn lopputuloksena esitetään kirjallisen tuotoksen lisäksi visiokartta tulevaisuuden ratsastusreiteistä Satakunnan halki.

Suomen Ratsastajainliitto (SRL) arvioi ratsastajien lukumääräksi Suomessa parhaimmillaan sesonkiaikaan 160 000–170 000. Vuoden 2015 lopussa Suomen Ratsastajainliiton jäseniä oli yhteensä 48 884 (Suomen Ratsastajainliiton www-sivut 2016). Satakunnan alueella toimii noin 40 ratsuhevostallia (LIITE 1). Koska hevostalliyrittäjistä ei ole kattavaa yritysrekisteriä, määrästä ei voida olla täysin varmoja. Suurin osa näistä talleista on perinteisiä ratsastuskouluja, joissa toiminta painottuu ratsastuksen opetukseen ja hevoset ovat yrityksen omistuksessa. Lisäksi alueella on yksityistalleja ja muutama valtavirrasta poikkeava liikeidea, esimerkiksi islanninhevostalli. (Hevostalli.netin www-sivut 2016.) Suomessa toimii myös vaellustalleille erikoistunut liitto, Suomen Vaellustallien liitto ry (SuoVa), mutta yksikään Satakunnan alueen talleista ei kuulu tähän liittoon (Suomen Vaellustallien liiton www-sivut 2016).

Hevosmatkailun kannalta Suomen ongelma on tuotteistamisen, sopivien ja vaihtelevien maastoreittien, ammattitaidon sekä yrittäjien välisen yhteistyön puute. Koska kuitenkin Suomessa on valtavasti metsäpinta-alaa ja mahdollisuus tarjota hevosmatkailupalveluja ympäri vuoden, tämä mahdollisuus kannattaa hyödyntää. (Hevosmatkailun kehittämisstrategia 2009-2014, 7.) Tutkimusta tehdessä nämä asiat nousivatkin esiin. Vaikka metsää on, ratsastukseen tarkoitettuja maastoreittejä on vain tallien lähiympäristöissä. Yrittäjät ovat kyllä ammattitaitoisia ja koulutautuneita omassa liiketoiminnassaan, mutta kenelläkään toiminta ei painottunut hevosmatkailupuolelle ja vaellusratsastuksiin. Lisäksi yrittäjien väliselle, paikalliselle yhteistyölle ei juuri koettu olevan tarvetta.

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin toimeksiantajan toiveiden pohjalta tutustumalla aiheeseen liittyvään teorian tietoon ja talliyritysten toimintaa Satakunnassa. Valittuja talliyrittäjiä haastateltiin teorian tietoon ja tutkimuskysymyksiin pohjautuneen teema-haastattelurungon avulla. Haastattelun tuloksia esitellään opinnäytetyön kappaleessa 8 ja tuloksiin liittyvät johtopäätökset kappaleessa 9.

2 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda visiokartta Satakunnan läpi kulkevasta ratsastusreitistä ja Satakunnan alueella sijaitsevista yhteistyötalleista. Visiokartta ei ole valmis kartta, joka voidaan välittömästi ja sellaisenaan ottaa käyttöön, vaan se on nimensä mukaisesti visio, unelma siitä, millainen ratsastusreitti Satakunnassa voisi tulevaisuudessa olla. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus, eli visiokartta, voisi toimia aloituspisteenä pidemmälle kehitystyölle ja kenties myös muille opinnäytetöille. Visiokarttaa varten pitää kuitenkin ensin selvittää alueen tämänhetkinen toimintaympäristö. Siksi opinnäytetyön tekeminen alkaa laadullisella tutkimuksella, kartoittamalla Satakunnan alueella toimivia talliyrittäjiä. Tavoitteena on haastatella kuutta hevosalan yrittäjää. Tallit valitaan mahdollisimman laajasti Satakunnan alueelta. Suuremmista talliyrityskeskittymistä haastatteluun valitaan niitä, joilla internet-sivujen mukaan on maastoratsastustoimintaa tai muita erityispiirteitä. Muut haastateltavat tallit valitaan sijaintinsa perusteella siten, että kaikki haastateltavat yritykset sijaitsisivat mahdollisimman eri osissa Satakuntaa.

Kun haastateltavat talliyrittäjät on valittu, selvitetään yrittäjien halukkuus osallistua haastatteluun. Mikäli haastattelu ei sovi jollekin yrittäjälle tai häntä ei saada kiinni, tilalle valitaan toinen yrittäjä, mahdollisuuksien mukaan samalta alueelta. Haastattelut tehdään teema-haastatteluina ja niiden tarkoituksena on yritysten taustatietojen lisäksi kartoittaa tallien käytössä olevia ratsastusreittejä ja nykyistä hevosmatkailutoimintaa. Tämän hetkisen toiminnan ja reittien lisäksi haastatteluissa selvitetään yrittäjien halukkuutta kehittää ratsastusreittejä ja hevosmatkailutoimintaa sekä tehdä yritysyhteis-

työtä paikallisten, saman alan toimijoiden kanssa. Laadullisen osuuden päätteeksi selviää, onko Satakunnassa tällä hetkellä toimintaedellytyksiä koko maakunnan kattavan ratsastusreitit perustamiseen. Varsinaiset tutkimuskysymykset ovat siten: Millainen on tyypillinen satakuntalainen hevostalliyrittäjä? Millaista hevosmatkailua Satakunnassa on ja miten sitä voisi kehittää? Mitä pitää huomioida luontoon sijoittuvassa yritystoiminnassa? Voisiko olemassa olevia ratsastusreittejä hyödyntää hevosmatkailussa? Onko Satakunnan läpi kulkeva hevosmatkailureitti mahdollista toteuttaa tulevaisuudessa? Vastaukset näihin kysymyksiin käydään läpi luvussa 9.

3 RAUMAN HEVOSYSTÄVÄT RY

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Rauman Hevosystävät ry, joka on melko pieni, mutta hyvin vanha yhdistys, jonka toiminta on vaihdellut suuresti vuosien varrella. Se on perustettu vuonna 1909, jolloin yhdistys hankki yhden orin, tavoitteenaan parantaa paikallista hevostaloutta. Sotien jälkeen toiminnan painopiste siirtyi ravien järjestämiseen ja ravihevosten kasvattamiseen. Toiminta alkoi kuitenkin pikkuhiljaa hiipua, kunnes vuosisadan vaihteessa toiminta käynnistettiin uudelleen. Käänteentekevä tapahtuma toiminnan vilkastumiselle oli raumalaisen Marita Tevalin osallistuminen Sydneyn paralympialaisiin. Yhdistyksen säännöt nykyaikaistettiin ja kirjoitettiin uudelleen vuonna 2001, ja toiminnan painopisteeksi tuli hevosmiestaitojen välittäminen uusille sukupolville. (Rauman Hevosystävien www-sivut 2016; Säteri henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2016.)

Koska hevostoiminta alueella oli enemmän ratsuhevosiin keskittyntä, Rauman Hevosystävät päätti paneutua Rauma Cupin järjestämiseen. Cupissa kilpailtiin sekä koulu- että esteratsastuksessa; kilpailuun kuuluu kaksi osakilpailua sekä finaali. Ensimmäinen Rauma Cup vuonna 2001 oli yleisömenestys, kun paikalla oli parhaimmillaan 400-500 katsojaa. Rauman Hevosystävät sai Suomen Ratsastajainliiton jäsenyyden vuonna 2006, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että sen jäsenet voivat hankkia vaakuutuksen ja osallistua ratsastuskilpailuihin. Kilpailutoiminta kuitenkin hiipui kaupun-

gin nostaessa kenttien vuokraa, jolloin kilpailujen järjestäminen muuttui kannattamattomaksi. (Rauman Hevosystävien www-sivut 2016; Säteri henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2016.)

Tällä hetkellä toiminta koostuu kaikenlaisesta hevosiin liittyvistä aktiviteeteista. Rauman Hevosystävät järjestää retkiä erilaisiin hevostapahtumiin, pikkujouluja ja keppihevostapahtumia. Varsinkin keppihevostoiminta on lisääntynyt viime vuosina huomattavasti. Rauman Hevosystävien puheenjohtajan, Riitta Säterin mukaan yhdistyksen suurena unelmana on Satakunnan alueen talliyrittäjien välisen yhteistyön lisääntyminen, itsenäisten hevosenomistajien, ”puskaratsastajien” liittäminen mukaan yhteiseen toimintaan sekä koko Satakunnan kattava ratsastusreitti. Tältä pohjalta on myös lähtenyt idea tähän opinnäytetyöhön. (Rauman Hevosystävien www-sivut 2016; Säteri henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2016.)

4 HEVOSALA

4.1 Hevosalan määritelmä ja taustat

Hevosala tarjoaa työtä, elinkeinon ja harrastusmahdollisuuksia kunnissa ja kaupungeissa. Osittain hevosalan ansiosta maaseutu pysyy aktiivisena ja se työllistää Suomessa suoraan yli 15 000 henkilöä. Välilliset työllisyysvaikutukset ovat moninkertaisesti suuremmat esimerkiksi palvelujen tarjonnan sekä rehu- ja varustekaupan kautta. Hevosalan tuottavuutta mitataan muutenkin kuin euroilla. Ala tarjoaa tasa-arvoiset liikuntamahdollisuudet erilaisille ihmisryhmille ja auttaa syrjäytymisen ehkäisyssä ja kuntoutuksessa. Ratsastus on erityisesti naispuolisen väestön merkittävä kuntoilu- ja kilpailumuoto. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 9.) Hevosenomistajia on Suomessa 35 000 ja hevosen pito maksaa tuhansia euroja vuodessa (Pussinen & Thuneberg 2014, 19).

Hevosten määrä Suomessa on lisääntynyt huomattavasti viime vuosikymmenien aikana. Kun hevosia vuonna 1980 oli 31 500, vuonna 2013 niitä oli jo 75 000. Yritys-

toiminta hevosalalla käynnistyy usein harrastuksen syventymisen myötä, ja yritystoiminta voi olla pää- tai sivutoimista. Lisääntyneet hevoset ja harrastajat ovat asettaneet monet kunnat hankalien päätösten eteen, ja paikoin tallitoimintaa on päädytty rajoittamaan vaatimuksia kiristämällä. On myös kuntia, jotka haluavat profiloitua hevosmyönteisiksi. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 11.)

Ratsastus on alkanut Suomessa siviiliväestön harrastuksena toisen maailmansodan jälkeen. Vielä 1970-luvulla kohtalaisen harva harrasti ratsastusta ratsastuskouluissa. Nykyisin ratsastajat voidaan karkeasti jakaa kahteen kategoriaan: kilpailu- ja ammattivoitteisiin ratsastajiin ja liikuntamielessä ratsastaviin. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 31.) Perinteisten ratsastusharrastuksen lisäksi hevosten käyttö terapiassa ja kuntoutuksessa tulee todennäköisesti lisääntymään tulevaisuudessa. Kuntoutuksen tai terapian rahoittaa useimmiten kunta tai Kela. (Pussinen & Thuneberg 2014, 19.)

4.2 Yritystoiminta hevosalalla

Yritystoimintaa voi harjoittaa monessa eri muodossa, esimerkiksi yksityisenä elinkeinonharjoittajana (toiminimi), avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä tai osakeyhtiössä. Yleensä ammatin harjoittaminen on henkilön päätyö, eikä se normaalisti aiheuta suurta pääomapanostusta. Ammatinharjoittaja on ammatissaan itsenäinen ja yritystoiminta pohjautuu pääasiassa yrittäjän omaan ammattitaitoon ja koulutustaustaan. Tyypillistä ammatinharjoittajalle on suppea organisaatio, sillä palvelujen ostajat voivat olla suoraan yhteydessä ammatinharjoittajaan. Ammatti- ja liiketoiminnan välille ei ole mahdollista vetää yksiselitteistä rajaa. Olennaisin ero lienee siinä, että liiketoiminnassa vaaditaan suurempi pääomapanostus sekä mahdollisesti myös laajempi organisaatio. Liiketoimintaan saattaa myös liittyä suurempi taloudellinen riski. Ammatin- ja liikkeenharjoittajat ovat juridisesti samassa asemassa ja he ovat molemmat henkilökohtaisesti vastuussa toimistaan ja laiminlyönneistään. Viime vuosina perinteisiä ammatteja on alettu harjoittaa myös ns. yhden miehen yhtiöissä. (Villa 2013, 19-22, 55.)

Hevosalan yritykset ovat pieniä yrityksiä. Yritystoiminnasta vastaa usein yksi henkilö tai yrittäjäpariskunta. Usein toiminta on aluksi sivutoimista esimerkiksi maatalousyri-

tyksen ohessa. Hevosten parissa työskentely on monelle elämäntapa, jolloin työn mielekkyydellä on tekijälleen yhtä suuri merkitys kuin taloudellisella kannattavuudella. Suomessa ei ole kattavaa talliyritysrekisteriä, joten hevosalan yritysten lukumäärästä ei voida olla täysin varmoja. Yrityksiä on suurin piirtein 3000. Suomen Ratsastajainliiton jäsentalleja on vuoden 2015 lopussa ollut yhteensä 366. Näistä 246 on ollut ratsastuskouluja, 77 harrastustalleja, 37 yksityistallia ja kuusi vaellustallia. Suomen Ratsastajainliiton arvion mukaan ratsastustalleja Suomessa on noin tuhat, joista puolet ovat ratsastuskoulujen kaltaisia yrityksiä. (Pussinen & Thuneberg 2014, 19; Suomen Ratsastajainliiton www-sivut 2016.)

Hevosalan yrittäjää verotetaan joko maatilatalouden tai elinkeinoverotuksen piirissä. Yrittäjä voi myös harjoittaa toimintoja, joita verotetaan kummankin mukaisesti. Hevosalalla toimitaan siis joko osana maataloutta tai erilaisin yhtiömuodoin. Hevosalan yrittäjä voi kuulua joko maatalousyrittäjän tai yrittäjän eläkelain piiriin. Maatalousyrittäjien piirissä toimiva hevosalan yrittäjä saa vuosilomaa sekä lomituspalvelun, mikäli tilalla on vähintään kahdeksan hevosta. Yrittäjän eläkelain piiriin kuuluvien yrittäjien on mahdollista ostaa lomituspalveluja joissain kunnissa. Hevosalan yrityksissä käytetään eri arvonlisäverokantoja, palvelusta riippuen. Palvelujen yleinen arvonlisävero on 24 %, mutta esimerkiksi ratsastus liikuntapalveluna ratsastuskouluissa on arvonlisäveroltaan 10 % ja ratsastusterapia lääkinnällisenä hoitona 0 %. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014, 20.) Tärkein yhteistyöverkosto hevosalan yrittäjälle on kotimaassa, mutta on hyvä seurata myös, mitä Euroopan suurissa hevosmaissa tapahtuu. Moni suomalainen hevosalan ihminen työskentelee ainakin osan työurastaan ulkomailla, jossa osataan arvostaa suomalaisia hevosmiestaitoja. (Pussinen & Thuneberg 2014, 21-22.)

Tallin perustaminen vaatii huomattavan panostuksen jo alkuvaiheessa. Myös pidempään yrittäjänä olleet tallinpitäjät joutuvat säännöllisesti investoimaan esimerkiksi tarhoihin ja ratsastuskenttiin. Koska suuri osa hevosalan yrittäjistä toimii yksityisinä elinkeinonharjoittajina, hevosala eroaa alkupanostuksen ja jatkuvien, huomattavien investointien vuoksi monen muun alan yksityisistä elinkeinonharjoittajista. Kustannuksiltaan suurimpia panostuksia ovat tallien ja maneesien rakentaminen. Hevosalan välillistä työllistävää vaikutusta on vaikea arvioida, koska esimerkiksi rakennusprojektit ja investoinnit vaikuttavat lähialueen työllistymiseen ja kauppaan. Tyypillisiä talliyrittäjien hankkimia urakointitöitä ovat rehunteko, hevosurheilualueiden pohjien huolto

sekä maansiirtotyöt. Hevosalan yrittäjät hyödyntävät lisäksi esimerkiksi tilitoimistopalveluja. (Pussinen & Thuneberg 2014, 23-24.) Suomalaiset ratsastuskoulut ovat pääosin yksityisessä omistuksessa, julkisen sektorin tuen puutteesta johtuen. Esimerkiksi Ruotsissa kunnat tukevat aktiivisesti ratsastuskoulujen toimintaa tarjoamalla niille harastusolosuhteita, kuten talleja, kenttiä ja maneeseja. Tämä malli edistää myös sukupuolten välistä tasa-arvoa, kun tukea myönnetään sekä tyttö- että poikavaltaisille liikuntapaikoille. (Laine 2014, 84-85.)

4.3 Ammattitaidon vaatimukset hevosalalla

Hevosalan yrittäjien ammattitaidon vaatimukset ovat kasvaneet. Itse hevosiin liittyvän työn lisäksi yrittäjän tulisi osata hoitaa ja kehittää yritystä niin talouden, asiakaspalvelun kuin yritysten välisen yhteistyön ja alaa koskevien säännösten suhteen. Keskeisimpiä kehittämiskohteita hevosalan yrittäjien keskuudessa on yrittäjyyteen liittyvä koulutus. Myös tallityöntekijöiden ammattitaidon vaatimukset ovat kasvaneet. Heidän tulisi aktiivisesti päivittää osaamistaan ja seurata alaa koskevia uusia säädöksiä ja määräyksiä. Kaikkien hevosalalla työskentelevien tulisi huomioida, että heidän ammattitaidolla ja asenteella on ratkaiseva merkitys hevosalan imagon kehittymiseen. (Laine 2014, 31.)

Koska hevosia ei tänä päivänä käytetä niinkään elintarviketuotannossa tai metsätaloudessa, koko alan luonne on muuttunut valtavasti. Sen sijaan, että oltaisiin tekemisissä ainoastaan hevosen kanssa, kyse on nykyisin ennemminkin hevosen ja asiakkaan muodostamasta kokonaisuudesta. Hevosalan palveluja voidaan tuottaa joko suoraan asiakkaalle tai välillisesti palveluna toiselle hevosalan yrittäjälle. Välillinen palvelu voi olla esimerkiksi kengitys. Asiakkaista yhä useampi haluaa nykytrendien mukaisesti päästä lähelle hevosta, tutustumaan sen elämään ja sitä kautta osaksi hevoskulttuuria. Tämä mahdollistaa yrittäjille lisäpalveluiden tuottamisen pelkkien perinteisten ratsastustuntien sijaan. (Laine 2014, 31.)

Yrittäjien koulutustausta vaihtelee toisesta asteesta aina korkeakoulututkintoihin (Pussinen & Thuneberg 2014, 20). Hevosalan perustutkinnon voi suorittaa Suomessa yh-

deksällä eri paikkakunnalla. Koulutukseen voi hakeutua peruskoulun jälkeen. Perustutkinnosta valmistuu hevosenhoitajaksi tai ratsastuksenohjaajaksi. Hevosenhoitajaksi opiskelevat voivat suuntautua hevosharrastepalveluiden tuottamiseen, hevoskasvatukseen, varusteiden valmistukseen, kengittämiseen sekä ravihevosten hoitamiseen ja valmennukseen. Perustutkinnon suorittuaan henkilö voi hakeutua ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen, josta valmistuu hevosentalmentajaksi, kengitysepäksi tai ratsastuksenopettajaksi. Ammattitutkinnon voi Suomessa suorittaa viidellä paikkakunnalla. Erikoisammattitutkintoon hakeutuvalta henkilöltä vaaditaan pitkää kokemusta ja tietämystä hevosialalta ja tämä koulutus suoritetaan yleensä monimuoto-opiskeluna. Erikoisammattitutkinnon voi suorittaa Ypäjän Hevosopistolla sekä Ylä-Savon Ammattiopistossa, tutkintonimikkeinä ratsastuksenopettaja (master) sekä tallimestari. Ammattikorkeakoulututkinto on mahdollista suorittaa Hämeen ammattikorkeakoulussa (Mustialan yksikkö). Koulutus on 240 opintopisteen laajuinen ja tutkintonimikkeenä on hevosagrobiologi. Hevostalouden opintoja voi suorittaa myös Savonia-ammattikorkeakoulussa, mutta sieltä ei valmistuta varsinaisiksi hevosagrobiologeiksi. (Suomen Hippoksen www-sivut 2016, Hevosopisto Ypäjän www-sivut 2016.)

4.4 Hevosten rooli vapaa-ajalla ja urheilussa

Hevosilla on merkittävä rooli monen suomalaisen vapaa-ajan liikuttajana ja kumppanina. Hevoset koskettavat Suomessa noin puolta miljoonaa ihmistä tavalla tai toisella. Hevosten määrään suhteutettuna yhden hevosen arvioidaan koskettavan noin seitsemää ihmistä. Perinteisesti hevosharrastus jaotellaan ravi- ja ratsastusurheiluun. Ratsastusseurat tarjoavat nuorille erinomaisen vaihtoehdon vapaa-ajanviettoon ja näin omalta osaltaan tekevät merkittävää nuorisotyötä. Tallielämä voi kehittää nuoren arvomaailmaa, vastuuntuntoa ja eettistä maailmankatsomusta. Talleilla vietetty aika kannustaa nuoria ulkoilmaan ja liikuntaharrastuksen pariin. (Martin-Päivä 2014, 73, 81.)

Liikuntalaki on tarkoitettu edistämään liikkumista, kilpa- ja huippu-urheilua sekä väestön hyvinvointia ja terveyttä. Sen tarkoituksena on liikunnan avulla edistää kasvua ja kehitystä sekä tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta. Valtion ja kuntien tehtävänä on lii-

kunnan edellytysten luominen esimerkiksi liikuntapaikkoja rakentamalla. Liikuntapalveluja sen sijaan järjestävät lähinnä urheiluseurat ja liikuntajärjestöt. Koska liikuntalajien määrä kasvaa, myös kilpailu julkisesta rahoituksesta ja liikuntapaikkojen rakentamiselle kiristyy. Pääasiassa avustuksia myönnetään lajeille, joilla on suuri harrastajakunta. Ratsastushallien ja reittien rakentamista on jonkun verran rahoitettu julkisin varoin, mutta pääasiassa hevosurheilualueet ovat yksityisin varoin toteutettuja. Hevosurheilun näkökulmasta liikuntalaissa säädetty tasa-arvonäkökulma ei aina toteudu, lajin ollessa pääosin tyttöjen harrastama. (Iinatti 2016, 62-63; Liikuntalaki 390/2015 2 §, 5 §.)

Hevosharrastuksessa olennaista on se, että hevonen on harrastuksen keskiössä. Ratsastus lasketaan kestävyysliikunnaksi; se asettuu maksimisykealueiden osalta raskaalle tai erittäin raskaalle tasolle. Tuntiratsastajan kalorinkulutus on ratsastustunnin aikana keskimäärin 513 kilokaloria, joka vastaa 65-kiloisella ihmisellä esimerkiksi koripalloa tai tenniksen pelaamista. Ratsastus on mahdollista myös erityisryhmille. Harrastuksella on fyysisen harjoituksen lisäksi suuri merkitys sosiaalisen verkostoitumisen ja psyykkisen hyvinvoinnin kannalta. Ratsastus on yksi harvoista lajeista, joissa liikuntarajoitteisen henkilön on mahdollista kulkea luonnossa. (Martin-Päivä 2014, 73, 78-79.)

Ratsastuksessa voi myös urheilla useassa erilaisessa kilpailussa ja se on ainoa urheilulaji, jossa miehet ja naiset kilpailevat samoissa sarjoissa myös olympialaisissa. Tunnetuimmat lajit ovat olympialajeihin kuuluvat este-, koulu- ja kenttäratsastus, joista viimeisenä mainittu on kolmen lajin (koulu, este ja maastoeste) yhdistelmä. Lisäksi vammaisratsastus on lajina paralympialaisissa. Kilpaileminen on mahdollista myös esimerkiksi lännenratsastuksessa, matkaratsastuksessa, vikellyksessä ja islanninhevosratsastuksessa. (Martin-Päivä 2014, 76-78.)

4.5 Hevosten hyvinvointi talliyriyksissä

Länsimaisessa yhteiskunnassa eläinten hyvinvointi nousee jatkuvasti suuremmaksi puheenaiheeksi, varsinkin silloin kun eläintä käytetään hyötytarkoituksiin. Hevosalan koulutuksissa ja sisäisissä keskusteluissa paneudutaan entistä tarkemmin hevosten hyvinvointiin ja alan eettisiin arvoihin. Jotta hevosia voidaan hyödyntää esimerkiksi ratsastuskouluissa ja vaellustalleilla, niiden fysiologisista ja lajityypillisistä tarpeista ja terveydestä huolehtiminen on oltava yksi tärkeimmistä asioista. Hevonen on liikku- maan luotu ulkoilmaeläin, jolla on sekä kestävyyttä (villihevoseet saattavat kulkea 30 kilometriä päivän aikana) että kykyä kulkea lyhyitä matkoja erittäin nopeasti, parhaim- millaan jopa 60 kilometrin tuntivauhtia. (Hyypä 2014, 37.)

Hevoselle on tarjottava hyvälaatuista ravintoa sopivasti jaksotettuina, sillä ruohon- syöjänä hevonen on tottunut käyttämään jopa 10-16 tuntia vuorokaudesta syömiseen. Mikäli hevonen on oikein ruokittu, se myös pärjää huomattavasti viileämmässä kuin ihminen. Talvella se kasvattaa paksun talviturkin, mikäli siihen annetaan mahdolli- suus. Hevosten sosiaalisuus on mahdollistanut sen, että ihminen on kesyttänyt niitä käyttöönsä. Sosiaalisena eläimenä hevoset viihtyvät yleensä laumoissa, tosin kaikki hevoset eivät välttämättä tule keskenään toimeen. Hevosen omistajan on aina huoleh- dittava siitä, että yhdistää samoihin tiloihin vain sellaisia hevosia, jotka pitävät toisis- taan. Tämä tulee huomioida sekä tarhatessa että tallin karsinajärjestystä suunnitellessa. Varsinkaan oriit eivät aina tule keskenään toimeen. (Hyypä 2014, 37-39.)

Lainsäädännössä on tietyt vaatimukset tiloille, joissa pidetään hevosia. Hevosen hy- vinvointi on suoraan riippuvainen hoidosta ja elinympäristöstä. Koska mitattavia asi- oita (esimerkiksi karsinoiden tai tarhojen koko) on helpompi valvoa kuin aineettomia (esimerkiksi hevosen hoidon taso), ympäristön arvioinnin merkitys korostuu. Vaikka hevosella olisi käytössään lainsäädännön määräämät tilat, se saattaa silti voida huonosti, jos sitä ei hoideta oikein tai tallin ilmanvaihtoa ei ole järjestetty asianmukaisesti. Hevosilla on oltava näkö- ja kuuloyhteys tapahtumapaikoille ja niiden ruoka- ja juoma-astiat on sijoitettava niin, että ne pystyvät syömään ja juomaan luonnollisessa asennossa. Kaikki vaarallinen, kuten sähköjohdot, on pidettävä pois hevosten ulottu- vilta. (Hyypä 2014, 39-40.)

Eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettujen määräyksien ja säännösten noudattamista valvoo aluehallintovirasto, kunnan eläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija sekä poliisi. Eläinsuojelulaki koskee kaikkia eläimiä ja sen tarkoituksena on suojella eläimiä kivulta, kärsimykseltä ja tuskalta sekä edesauttaa eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Siinä myös edellytetään, että eläinten pidossa otetaan huomioon niiden fysiologiset ja käyttäytymiseen liittyvät tarpeet sekä edistetään eläinten hyvää kohtelua ja hyvinvointia. Eläinsuojeluasetuksissa kerrotaan tarkempia yksityiskohtia esimerkiksi siitä, mikä lasketaan tarpeettoman kivun tai kärsimyksen aiheuttamiseksi. Hevosia koskevissa määräyksissä kerrotaan pitopaikkojen minimivaatimuksista sekä hevosten hoitoon, kohteluun ja käsittelyyn liittyen. (Hyypä 2014, 41; Eläinsuojelulaki 247/1996, 1-5 §.)

4.6 Hevostalliyrietykset kunnissa

Hevosia pyritään ottamaan huomioon ympäristösuunnittelussa sovittamalla yhteen eri toimintoja, hallitsemalla ympäristövaikutuksia ja turvaamalla hevostalouden ja –harrastuksen edellytyksiä. Hevosalalla on merkittävä rooli maaseudun yritystoiminnassa ja sen aluetaloudelliset, ympäristölliset ja sosiaaliset vaikutukset ovat merkittäviä. Koska hevosten määrä lisääntyy jatkuvasti, tallitonttien kysyntä erityisesti kaupunkien ja kasvukeskuksien läheisyydessä kasvaa. Tarvetta on sekä pienten yksityistallien että suurempien, yritysmuotoisten tallien rakentamiselle. Hevospalveluiden saavutettavuutta tulisi edesauttaa esimerkiksi julkisen liikenteen avulla. Hevosihmiset kuitenkin kokevat, että kuntien tietämys hevosalasta on usein puutteellinen. Hevosten läsnäoloa ei ole riittävästi otettu kaupunkisuunnittelussa huomioon, ja yhdenlaiseen ympäristöön suunniteltuja toimintaohjeita ei suostuta viranomaisten toimesta soveltamaan erilaisiin paikkoihin. (Iinatti 2014, 43.)

Harrastusmuotoisen toiminnan kehittyminen yritystoiminnaksi saattaa aiheuttaa ongelmatilanteita. Hevosten määrän lisääntyminen, lisärakennusten rakentaminen sekä hevosten kulkeminen yhä useammin tallialueen ulkopuolella saattaa aiheuttaa ristiriitoja talliyrittäjän ja naapureiden sekä viranomaisten välillä. Yleisimpiä hevosten aiheuttamia ongelmia ovat hajut, pöly ja kärpäset sekä esimerkiksi mutaisista tarhoista tulevat visuaaliset haitat. Hevosten liikkumisesta tallialueen ulkopuolella voi lisäksi

aiheutua turvallisuusongelmia. Pyörä- ja kävelyteillä ratsastaminen on kielletty, joten ratsukon on käytettävä autoilijoiden kanssa samaa väylää. Vaikka autoilijan tulisi hevosen kohdatessaan noudattaa erityistä varovaisuutta, tämä ei valitettavasti aina toteudu. Autoilijoiden aiheuttamat vaaratilanteet saattavat johtua varomattomuudesta, tietämättömyydestä tai välinpitämättömyydestä. Aina ei tahdota muistaa sitä, että hevonen on hirven painoinen, joskus jopa suurempikin eläin, joka voi pelästyessään olla hengenvaarallinen. (Iinatti 2014, 43; Tieliikennelaki 267/1981, 46 §.)

Tallia rakentaessa arvioidaan aina suojaetäisyys verrattuna alueen muuhun asumukseen. Ne arvioidaan paikallisesti rakennusluvan yhteydessä tai kaavoitusta tehdessä. Laitumia ja kulkureittejä voidaan sijoittaa lähellekin muuta asutusta, mutta itse tallin sekä lantalan tulisi olla riittävälle etäisyydelle naapurustosta. Naapuruston suostumuksesta tai maaseutumaisessa ympäristössä suojaetäisyydet voivat olla tavallista pienempiä. Hevosten ulkotarhojen ja vesistöihin johtavien ojien välillä tulee olla riittävä etäisyys. Oikein toteutettuna luonnon- ja maisemalaitumet edistävät luonnon monimuotoisuutta ja luontoarvoja. Näillä alueilla ei käytetä torjunta-aineita, lisärehua tai lannoitteita. Kun ravinto alueelta loppuu, eläimet siirretään pois sen sijaan, että niille aletaan antaa lisäravintoa. Näin estetään maaperän kulumisen ja ylilaidunnus. (Iinatti 2014, 45-46.)

Parhaimmillaan kunnat voivat edistää hevostallien sijoittumista kuntiin tekemällä yhteistyötä hevosalan ihmisten kanssa. Yritys- ja harrastustoiminnan edistämiseksi kuntien tulisi taata kohtuulliset ja tasavertaiset edellytykset maankäytölle. Kuntien tulisi myös kartoittaa sekä olemassa olevaa että suunnitteilla olevaa toimintaa sekä merkitä kaavoihin esimerkiksi reittejä tallien välillä. Viheralueita tulisi varata hevostoiminnan läheisyyteen ja julkisen liikenteen käyttö tulisi mahdollistaa talleilla kävijöille. Kunnat voisivat myös varata tontteja hevosläheiselle asumiselle sekä suunnitella hevoskyliä tietyille alueille. (Iinatti 2014, 47.)

5 LUONTO- JA HEVOSMATKAILU

5.1 Luontomatkailun määritelmä

Luontomatkailu on luontoon tukeutuvaa matkailua, joka perustuu oleellisesti luontoon ja siellä toteutettavaan toimintaan (Renfors 2015, 11). Luontomatkailutuotteen veto-voima perustuu erityisesti paikallisuuteen, elämyksellisyyteen ja ympäristöarvoihin. Suomalaiselta luontomatkailulta odotetaan erityisesti puhdasta luontoa, turvallisuutta, rauhaa ja hiljaisuutta. Luontomatkailulla on muuta matkailua selkeämpi yhteys paikalliseen talouteen ja kulttuuriin. Myös syrjäiset maaseutualueet pysyvät elinvoimaisina luontomatkailun kehittämisen avulla. Luontomatkailukohteen valintaan vaikuttavat eniten turvallisuus, luonto ja hintataso. Kansainväliseen luontomatkailututkimukseen vastanneista 58 % kokee Pohjoismaat jonkin verran tai erittäin mielenkiintoisena luontomatkailukohteenä. Kiinnostavimmat maat ovat Suomi ja Norja. Kolmesta pääkriteeristä matkailukohteen valinnan suhteen hintataso Suomessa vastaa huonoiten kuluttajien toiveita. (Kansainvälinen luontomatkailututkimus 2010, 6, 19, 33, 39.)

Outdoors Finland on Visit Finlandin hallinnoima suomalaisten kesäaktiiviteettien kehittämisohjelma, jonka tarkoituksena on tuoda pienet ohjelmapalveluyritykset yhteen entistä parempien ohjelmapalvelujen kehittämiseksi. Tuotesuosituksen tavoitteena on palvella matkailuyrittäjiä erityisesti ulkomaille markkinoidessa. Tuotesuosituksissa huomioidaan sekä opastetut matkailutuotteet että omatoimimatkailijat. Suositukset ovat olemassa kalastus-, vaellus-, pyöräily-, melonta-, wildlife- ja hevosmatkailutuotteille. Hevosmatkailutuotteet ovat Outdoors Finlandin uusi luontomatkailulaji. (Visit Finlandin www-sivut 2016.)

5.2 Hevosmatkailu

Hevosmatkailussa hevosia käytetään osana matkailutuotetta, eli hevonen on hyvin olennainen osa aktiiviteettia ja elämystä tuottaessa. Kansainvälisen hevosmatkailuliiton FITE:n mukaan hevosmatkailutuotteet voidaan jakaa ratsastuslomiin ja muihin hevosiin liittyviin tapahtumiin. FITE:n määritelmän mukaan hevosmatkailu on ”Normaalien asuinpaikan ulkopuolella tapahtuvaa vapaa-ajan tarkoituksessa harjoitettavaa

hevosaktiiviteettiä”. Hevosmatkailun kohderyhmissä ja tuotteissa on suurta vaihtelua. (Hevosmatkailun kehittämisstrategia 2009-2014, 3.)

Luonto ja maaseutu ovat hevosmatkailun olennaisia vetovoimatekijöitä. Palveluihin kuuluu ohjauksen, varusteiden ja ruokailun lisäksi mahdollisesti myös majoitus ja muuta toimintaa. Vaellusratsastuksilla käytetään usein suomenhevosta tai islanninhevosta, jotka ovat pääsääntöisesti rauhallisia ja kestäviä hevosrotuja. Vaellusratsastus on vaihtelevan mittainen, luonnossa tapahtuva ratsastusretki. Maastoratsastusretki on tästä lyhyempi versio, jolla ei koskaan yövytä. (Hevosmatkailun kehittämisstrategia 2009-2014, 3.)

Matkailun edistämiskeskus on tutkinut hevosmatkailua Suomessa vuonna 2009. Ehdottomasti yleisin asiakasryhmä hevosmatkailuyrityksissä olivat yksityiset asiakkaat. Suurimmalla osalla tutkimukseen osallistuneista yrityksistä yksityisasiakkaita oli vajaasta sadasta kolmensataan vuodessa. Suurin osa myös myy ja markkinoi tuotteitaan itse, pääasiassa www-sivujen kautta. Neljännes vastaajista markkinoi tuotteitaan myös kansainvälisille kohderyhmille. Keskimääräinen hevosmatkailuasiakas käyttää rahaa tuotteeseen vähemmän kuin sata euroa. (Kansallinen hevosmatkailututkimus 2009, 38.)

Suomessa on noin 200 hevosmatkailuyritystä, mutta näistä läheskään kaikki eivät ole päätoimisia. Satakunnassa ratsutalleja on noin 40. Suomen Vaellustallien liittoon kuuluu yhteensä 50 tallia, joista yksikään ei sijaitse Satakunnan alueella. Yksi sen sijaan toimii Virossa. Toistaiseksi Suomi ei ole kovin tunnettu hevosmatkailumaana, vaikkakin se on matkailukohteena turvallinen, kiinnostava ja jopa eksoottinen. Suurin osa potentiaalista on vielä hyödyntämättä. Vaelluksia on mahdollista järjestää ympäri vuoden, joka tekee maastamme entistä kiinnostavamman hevosmatkailukohteen. Lämpenevät talvet ja vähenevät lumimäärät helpottavat asiaa entisestään. Vetovoimatekijänä voisi entistä paremmin hyödyntää esimerkiksi omaa, rehtiä ja rehellistä suomenhevostamme. (Hevosmatkailun kehittämisstrategia 2009-2014, 4-5; Hevostalli.netin www-sivut 2016; Suomen Vaellustallien www-sivut 2016.)

Vaikka FITE:llä on määritelmä hevosmatkailulle, Suomen lainsäädännössä ”hevosmatkailu” on huonosti tunnettu käsite; usein alalla joudutaan tasapainottelemaan matkailun ja maatalouden määritelmien välillä. Siksi alan toimintaedellytyksiin ja edunvalvontaan pitäisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Suomessa Hippolis ry tekee yhteistyötä kansainvälisen FITE:n kanssa ja toimii kuluttajien ja tuottajien kohtaamispaikkana. (Hevosmatkailun kehittämistrategia 2009-2014, 6.)

5.3 Ympäristö ja kestävä kehitys hevosmatkailuyrityksissä

Ympäristötekijät on aina otettava yritystoiminnassa huomioon, mutta luontomatkailuyrityksissä ympäristöasiat korostuvat entisestään. Palvelun tuottamisesta ei saa aiheutua kohtuutonta rasitusta ympäristölle. (Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 69.) Reitit on valittava järkevästi, asiakkaat ohjeistettava ja jätehuolto järjestettävä asianmukaisesti (Jätelaki 646/2011, 72-73 §). Ilmastonmuutoksen ansiosta on todennäköistä, että monet nykyiset matkailualueet tulevat muuttumaan tulevaisuudessa. Jatkossa matkailu saattaa keskittyä uusina muotoina uusille alueille. Suomeen lämpenevä ilmasto tulee todennäköisesti vaikuttamaan suurilta osin myönteisesti, pois lukien pohjoisen talvimatkailukohteet. Toisaalta Lappi saattaa säilyä Keski-Euroopan talvikohteisiin verrattuna varmalumisempana, jolloin ilmastolämpeneminen saattaa tuoda etua myös Suomen talvimatkailukohteille. (Tonder 2013, 27.)

Kiristyvän lainsäädännön lisäksi ympäristön huomioon ottaminen hevosalan yrityksessä on yrittäjälle myös imagokysymys. Näin yritys luo positiivista kuvaa alasta vastuullisella toiminnallaan. Ympäristönsuojelutoimet lisäävät myös turvallisuutta ja hevosten hyvinvointia. Talliympäristön siisteys ja viihtyisyys vaikuttaa olennaisesti kuluttajien ostopäätöksiin, mutta on myös muistettava, etteivät valkoiseksi maalatut aidat tee hevosesta yhtään onnellisempaa. Sen sijaan tarhojen pohjiin on kiinnitettävä huomiota, esimerkiksi suo tai risukko ei ole sovelias alusta hevostarhoille. Jatkuvassa käytössä olevien hevosten ulkoilualueet tulee ojittaa ja pohjat tulee pinnoittaa vettä läpäisevällä materiaalilla. Tallin veden- ja energiankulutukseen vaikuttaa sen koko ja varustelutaso. Varsinaisia eläintiloja harvemmin lämmitetään, mutta sosiaalitulat ja varustuhuone ovat usein lämmitettyjä. (Särkijärvi 2014, 65, 68.)

Talliyrityksen ympäristönäkökohdissa suurimman kokonaisuuden muodostaa lantahuolto, joka asianmukaisesti hoidettuna rasittaa ympäristöä mahdollisimman vähän. Mikäli huolto järjestetään huolimattomasti, lantojen mukana tulevat ravinteet saattavat huuhtoutua ympäristöön. Lainsäädännössä lanta on määritelty jätteeksi ja sille on järjestettävä toimiva lannankäsittely. Lantahuollossa tärkeintä on nitraattien pääsyn estäminen vesistöihin. Talleilla tulee olla tiivispohjainen lantavarasto, jotta valumia ei pääse syntymään. Lantavaraston ei tarvitse olla katettu, mutta se olisi suositeltavaa esimerkiksi pohjavesialueilla. Varaston tulisi olla riittävän suuri kattamaan 12 kuukauden lannat, mutta tästä voidaan joissain tapauksissa joustaa. Ensisijaisesta lantaa hyödynnetään lannoituksessa, mutta sitä voidaan luovuttaa myös multatuotteiden tai bio-kaasun valmistusta varten. Lantahuoltomenetelmien valintaan vaikuttaa useampi asia, esimerkiksi tallin koko ja sijainti. (Särkijärvi 2014, 65-67.)

Myös hevosalalla kestävä kehitys on olennainen osa liiketoimintaa, nyt ja tulevaisuudessa. Sosiaalisten, taloudellisten ja ympäristöasioiden tulisi olla keskenään sopusoinnussa. Näihin tukipilareihin liittyy myös eettinen vastuu. Hevosalalla sosiaaliseen vastuuseen kuuluu hevosten ja ihmisten (sekä asiakkaiden että työntekijöiden) hyvinvointi. Taloudellinen vastuu takaa yritystoiminnan jatkumisen ja kehittymisen. Menestyvän liiketoiminnan edellytyksenä on hyvinvoivat hevoset. Ympäristövaikutukset on otettava aina huomioon yritystoiminnassa. Hyvin hoidettu ja siisti ympäristö luo lisäksi viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Koska hevosalalla toimijoilla on usein taustalla luonnon ja eläinten arvostus, kestävä kehityksen lähtökohdat on mahdollista huomioida jopa normaalia laajemmin. (Pussinen & Thuneberg 2014, 24-25.)

Ilmastonmuutoksella on myös taloudellisia ja poliittisia vaikutuksia. Esimerkiksi energian hinnan nouseminen vaikuttaa matkailuliiketoiminnan asiakasmääriin. Tulevaisuudessa entistä korkeampaan arvoon näyttää nousevan slow tourism-periaate, joka on matkailuliiketoiminnan muoto, joka perustuu eettisiin kuluttajavalintoihin ja ekologisiin arvoihin. Slow tourism hyödyntää palveluissaan kevyttä infrastruktuuria, aineettomia palveluja ja lähialueen matkailumarkkinoita. Tämän periaatteen mukaan elämyksiä voi saavuttaa myös lähellä kotia. (Tonder 2013, 27.) Tätä taustaa vasten myös hevosmatkailua olisi mahdollista toteuttaa slow tourism:n periaatteilla.

5.4 Ratsastusreitit

Hevosella liikkumiseen on syytä olla omat reitistönsä useammastakin syystä. Turvalisuus on tärkein syy, toisekseen hevoset kuluttavat tienpintaa ja jättävät jälkeensä jäätöksiä. Ratsastamiseen tarkoitetuilla reiteillä olisi hyvä myös olla mahdollisuus ratsastaa nopeammissa askellajeissa. Varsinaisten reittien lisäksi olisi hyvä olla siirtymäreittejä, jotka voivat olla yhteiskäytössä muiden liikkumismuotojen kanssa. Ratsukoiden käyttämiä reittejä on hyvä merkitä esimerkiksi ELY-keskuksista haettavin opastein, joiden avulla ratsukot löytävät helpommin sallitut alueet ja toisaalta muille ihmisille aiheutuu ratsukoista vähemmän haittaa ja valituksenaiheita. Käyttötarkoitus määrää reittien tarpeet ja pituudet. Tallien läheisyydessä olisi hyvä olla 3-10 kilometrin pituisia reittejä, vaellus- ja yhteisreittejä sen sijaan saisi olla jopa sadan kilometrin edestä. Tallien ja hevosurheilukeskusten välille olisi tärkeää saada yhdysreittejä. Ratsastusreittien leveyden tulisi olla vähintään 1-1,5 metriä ja pohjien riittävän pehmeitä ja pitäviä hevosten jaloille. (Iinatti 2014, 58.)

Uusien reitistöjen perustaminen aloitetaan tarvekartoituksella, jossa selvitetään, missä hevosia on ja missä niillä olisi hyvä päästä liikkumaan. Erityisesti alueilla, joissa on paljon talleja, reittien tarve on huomattava. Reittien suunnittelu onnistuu parhaiten kaavoituksen yhteydessä ja niiden käytöstä sovitaan maanomistajien kanssa. Reitistöt ja reittivaraukset tulisi merkitä yleiskaavaan ja maakuntakaavaan. Toteutettavat reitit suunnitellaan erillisillä reittisuunnitelmilla. Pelkkä yleiskaavamerkintä ei ole lupa rakentaa reittiä. Suunnitteluvaiheessa parasta olisi, jos sekä maanomistajat että reittiä käyttävät kutsuttaisiin yhteiseen kokoukseen tutkimaan vaihtoehtoja ja sopimaan reiteistä. Keskeistä reitistöjen onnistumiselle on yhteydenotto maanomistajiin hyvissä ajoin ja käyttää apuna kuntaa, joka voi tarjota molempia osapuolia tyydyttävän sopimus pohjamallin. Varsinainen reitti voidaan toteuttaa joko julkisin tai yksityisin varoin. (Iinatti 2014, 59-60.)

Metsässä ratsastaminen on sallittua jokamiehen oikeuksien perusteella, mutta on hyvien tapojen mukaista kysyä ratsastukseen maanomistajan lupa. Yritystoimintaa ei sinänsä erotella jokamiehenoikeuksissa, mutta koska on todennäköistä että järjestetystä, säännöllisestä toiminnasta aiheutuu jo huomattavaa rasiutusta maapohjalle, käytännössä

maanomistajan lupa toimintaan on pakko kysyä. Viljellyillä alueilla, piha-alueilla, taimikoissa ja muissa vastaavissa paikoissa ratsastaminen on kokonaan kiellettyä. Usein on hiukan tulkinnanvaraista, mikä lasketaan esimerkiksi yksityispihojen välittömäksi läheisyydeksi, milloin hevosista koetaan olevan haittaa marja- ja sienisadolle tai milloin ratsastuksesta on suurempaa kuin vähäistä haittaa ympäristölle. Hiihtoladuilla ja kuntopoluilla ratsastaminen on kiellettyä, sillä hevosen kaviot rikkovat pohjan. Suomessa on luonnonsuojelualueita ja kansallispuistoja, joissa oikeus ratsastamiseen on tapauskohtaista. On kuitenkin huomioitava, että kulkua voi rajoittaa vain viranomaisen, joka on useimmiten lääninhallitus, alueellinen ympäristökeskus tai puolustusvoimat. (Suomen Ratsastajainliiton www-sivut 2016; Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 69; Inatti 2014, 58.)

Sallittuja alueita käyttävien, sääntöjä noudattavien ratsastajien on silti aina otettava myös muut ulkoilijat ja tienkäyttäjät huomioon. Vuodenaikojen vaihdellessa on muistettava myös se, että joinain aikoina normaalisti ratsastukseen sopivilla reiteillä maa saattaa olla normaalia pehmeämpää. Tällöin maastolle aiheutuukin ratsastuksesta selkeä rasi- tusta, ettei käyttöä voi enää laskea jokamiehenoikeuksien piiriin. Eri vuodenaikoina pitää myös huomioida se, että alusta voi käyttäytyä normaalista poikkeavalla tavalla, jolloin kesäaikaan turvallisilla metsäpoluilla voikin talvella lumen alla piillä vaarallisia kiviä tai liukkaita kohtia. (Suomen Ratsastajainliiton www-sivut 2016.)

6 HEVOSMATKAILUPALVELUN TUOTTEISTAMINEN

6.1 Palvelun tuotteistamisen periaatteet

Jotta palvelu olisi mahdollisimman kannattava sekä sen tuottajalle että asiakkaalle, sen on oltava hyvin tuotteistettu. Onnistuneeseen tuotteistamiseen liittyy monta osa- aluetta. Aluksi on luotava hyvä liikeidea ja selvitettävä, löytyykö palvelulle kohderyhmä. Kohderyhmän rajaaminen liian tiukaksi ei ole järkevää, mutta toisaalta mikään palvelu ei sellaisenaan ole sopiva jokaiselle. Liikeidean olennainen sisältö kerrotaan potentiaalisille asiakkaille asiakaslupauksen avulla. Asiakaslupaus on tehokas ja tiivistetty

myyntiargumentti, jonka sisältöön palveluntuottajan on pystyttävä sitoutumaan. Asiakslupauksen sisältö on sellainen, jonka perusteella asiakas valitsee kyseisen yrityksen ja myös pysyy tulevaisuudessa yrityksen asiakkaana. Asiakkaalle pitäisi lauseen nähtyään syntyä ajatus siitä, että juuri tätä hän onkin kaivannut. Vastineeksi yrittäjän on tuotettava lupausa vastaava palvelu asiakkaalle. (Tonder 2013, 14-15, 60-62.)

Jotta löydetään oikea asiakaskunta, jolle markkinointi suunnataan, täytyy selvittää kuluttajan motivaatiotekijät. Haetaanko palvelun ostamisella fyysistä rentoutumista, erillaisuuden etsimistä, sosiaalista kanssakäymistä jonkun ryhmän kanssa vai kenties itsensä toteuttamista? Joskus näennäisesti erilaisilla kuluttajilla saattaa olla samat motivaatiotekijät, jolloin sama palvelu onkin molemmille sellaisenaan sopiva. Sama pätee myös päinvastoin: näennäisesti samantyyppisillä asiakkailla saattaa olla aivan erilaiset toiveet palvelun suhteen. Yksilöllisyys ja räätälöinti tuovat palvelulle lisäarvoa, mutta yksilöllisyyden kanssa kannattaa pysyä kohtuudessa. Palvelun suorittaminen ei saa muodostua tuottajalle liian hankalaksi tai kalliiksi. (Tonder 2013, 44-46.)

Palvelun hinnoittelu koetaan usein vaikeaksi ja hinnat saatetaan ”vetää hihasta”, vaikka asialla on suora yhteys yrittäjän tulotasoon. Kun tuotteistaminen onnistuu, palvelu tuottaa katetta sen tarjoajalle. (Tonder 2013, 88.) Useat yrittäjät pelkäävät myös kysynnän laskua palvelun hinnan noustessa. Todellisuudessa kuluttajat yhdistävät mielessään kalliin hinnan ja korkean laadun. Joissain tapauksissa yrityksen myynti saattaa jopa lisääntyä hinnankorotuksen myötä. (Apunen & Parantainen 2011, 242.) Myös yleinen taloustilanne on huomioitava matkailuyritystoiminnassa. Tonderin mukaan (2013, 24) talouskasvun aikana matkailuyritykset kukoistavat ja huonompina taloudellisina aikoina matkailu on asia, josta kotitalouksissa yleensä karsitaan ensimmäisenä. Toisaalta asia voidaan nähdä myös niin, että kun kaukomatkoihin ei ole varaa, kotimaan matkailu saattaa lisääntyä.

Jakelukanavilla tarkoitetaan palvelujen myynnin ja markkinoinnin muodostamaa kokonaisuutta. Jakelukanavat valitaan ensisijaisesti sen perusteella, mistä potentiaaliset asiakkaat löytävät palvelun. Käytettävien jakelukanavien on myös oltava kustannuksiltaan järkeviä ja helppoja käyttää. Ohjelmalvelun myynti varausjärjestelmien kautta on paljon hankalampaa kuin esimerkiksi hotellihuoneen. Tämän vuoksi ohjelmalveluja myydessä asiakkaan ja palveluntarjoajan väliseen kommunikaatioon on

paneuduttava erityisen huolellisesti. Paras tuottavuus saavutetaan, kun myös markkinoitviestintään panostetaan taloudellisesti. (Tonder 2012, 46.)

Palvelukonseptiin sisältyvät ne palvelut ja tuotteet, jotka yhdessä muodostavat palvelukokonaisuuden. Kokonaisuuden on oltava tarkkaan mietitty ja saumattomasti yhteen punoutuva. Tuotteistamisvaiheessa ei voida tietää, mikä palvelukokonaisuus tulee menestymään ja mikä ei. Matkailupakettiin liittyy tavallisesti ohjelma-, kuljetus-, ravitsemus- ja majoituspalveluja. Palvelun on oltava hyvin dokumentoitu, jotta esimerkiksi yrittäjän sairastuessa toinen alan ammattilainen voi tulla tuottamaan palvelua ilman, että sen tasalaatuisuus kärsii. Tarkan dokumentoinnin ansiosta palvelu on myös monistettavissa tietyin edellytyksin. Esimerkiksi vaellusratsastusyritystä ei voida saada toimimaan kaupunkiympäristössä, vaikka tuotteistaminen ja dokumentointi olisi tehty kaikkien taiteen sääntöjen mukaisesti. Palvelun dokumentointiin käytetään tuotekorttia, joka sisältää kaiken olennaisen tiedon sekä palvelusta että palveluntarjoajasta. (Tonder 2013, 17, 73, 82, 97.)

6.2 Hevosmatkailupalveluiden tuotteistaminen ja laadun ylläpito

Suomessa hevosalalla on ammattitaitoisia yrittäjiä, mutta tarvetta osaamisen lisäämiseen on edelleen. Koska ala on nuori, hevosyrittäjien ohjaukselle ja tukitoiminnalle on tarvetta. Yrittäjien tulisi sitoutua sekä itsensä että työntekijöiden kouluttamiseen ja ammattitaidon ylläpitämiseen sekä käyttää hyödyksi omia kansainvälisiä suhteitaan. Varsinkin tuotteistamisessa ja markkinoinnissa on vielä paljon oppimista. Hevosyrittäjien tulisi entistä tarkemmin panostaa tuotteiden korkea- ja tasalaatuisuuteen sekä hinnoitteluun. Hevostoiminta on monessa yrityksessä sivuelinkeino, jolloin sen kannattavuuden ja laadun arviointi on suurpiirteistä. (Hevosmatkailun kehittämistrategia 2009-2014, 6.)

Suomessa toimii Suomen Vaellustallien liitto ry, joka on vuonna 2004 perustettu vaellusratsastusyrittäjien toimesta lisäämään yritysten välistä yhteistyötä ja toimimaan vaellus- ja hevosmatkailuyritysten edunvalvontajärjestönä. Suomen Vaellustallien liitto myös auttaa jäseniään liiketoiminnan kehittämisessä ja markkinoinnissa. Liiton yritysjäseniksi hyväksytään vaellusratsastuksia järjestävät yritykset. Huhtikuussa

2016 liitossa oli 50 yritysjäsentä, joista yksi toimi Virossa. Suomen Vaellustalliin liiton tulevien vuosien tavoitteena on hevosmatkailutuotteiden laadun ja turvallisuuden kehittäminen kohti laatuluokitusjärjestelmää yhteispohjoismaisten ohjeiden avulla. (Suomen Vaellustalliin liiton www-sivut 2016.)

Liiton yritysjäsenten on myös mahdollista anoa Priimatalli-jäsenyyttä. Anomishetkellä yrittäjä sitoutuu noudattamaan liiton ohjeita turvallisuuden ja palvelun laadun kehittämisen osalta. Priimatallin statuksella toimiva yritysjäsen noudattaa toiminnassaan Suomen Vaellustalliin liiton tuotteistamaa kokonaisuutta, jonka painopisteenä tulee olla turvallisuus, hevosmiestaidot ja palvelukokonaisuuksien laatu. Mikäli jäsentalli ei noudata näitä periaatteita, sen jäsenyys voidaan peruuttaa. Jäsentalliin allekirjoittamissa ohjeissa käydään läpi tarkat ohjeet liittyen talliympäristöön, henkilökunnan ammattitaidon vaatimuksiin, turvallisuuteen, markkintointiin, hevosiin ja varusteisiin, asiakkaan opastamiseen ja varusteisiin, ohjaajan varusteisiin, vastuun jakaantumiseen ja vakuutuksiin sekä oheispalveluihin, kuten ruokahuoltoon. Priimatallit voivat hyödyntää Priimatalli-logoa esimerkiksi markkinoinnissaan. Huhtikuussa 2016 Priimatalli-status oli 21:llä liiton jäsenyrityksellä. (Suomen Vaellustalliin liiton www-sivut 2016; Ohjeet jäsenyritysten turvallisuuden 2012, 1-2.)

Suomen Vaellustalliin liiton internetsivuille on myös rakenteilla sivusto, jonka tarkoituksena on auttaa asiakkaita löytämään itselleen sopivia tuotteistettuja palvelupaketteja. Sivustolla on eriteltyinä vaellusratsastustuotteita pituuden mukaan, jolloin esimerkiksi pidempiä vaellusratsastuksia etsivän henkilön ei tarvitse käydä kaikkia jäsenyrityksiä erikseen läpi, vaan löytää nopeasti pelkästään omiin tarpeisiinsa sopivia palvelupaketteja. Tällä hetkellä sivustolla on viisi kategoriaa: Vaellukset – kolme vuorokautta ja pidemmät sekä kahden vuorokauden mittaiset, sekä retket – kokopäivä, puoli päivää ja lyhyet. (Suomen Vaellustalliin liiton www-sivut 2016.)

Myös suomalaisen ratsastusharrastuksen kattojärjestöllä, Suomen Ratsastajainliitolla, on oma laatuja järjestelmänsä. Suomen Ratsastajainliitolla on jäsenyrityksilleen viisi luokitusta: ratsastuskoulut, yksityistallit, harrastetallit sekä uusimpina vaellustallit (2014) ja hevosavusteiset palvelut (2016). Luokitusten ansiosta esimerkiksi juuri vaellusratsastuksia järjestävä talliyritys voi tuoda paremmin esiin omaa erikoisosaamistaan. Osa

Suomen Vaellustalliin liiton jäsenyrityksistä on mukana myös Suomen Ratsastajainliiton laatuluokituksissa. Kaikki Suomen Ratsastajainliiton luokitusten piiriin kuuluvat talliyritykset eivät kuulu vaellustalliin luokkaan, vaan joukossa on kaikkia neljää yksityistä kategoriasta edustavia talliyrityksiä. Huhtikuussa 2016 vaellustalliin luokkaan kuuluu viisi talliyritystä, harrastetalliin luokkaan kaksi talliyritystä ja ratsastuskoulujen sekä hevosavusteisten palvelujen luokkaan kuuluu molempiin yksi talliyritys. (Suomen Vaellustalliin www-sivut 2016.)

Suomen Ratsastajainliiton vaellustalli-luokituksen saanut talliyritys vastaa tiettyä kriteeristöä, johon kuuluu useita kohtia. Esimerkiksi 70 % ratsastustunneista ja –vaelluksista tulee olla ammatillisen koulutuksen saaneen henkilön vetämiä ja vaellusohjaajan tulee hallita myös erätaidot. Talliympäristön, varusteiden ja hevosten tulee lisäksi olla käyttötarkoitukseensa sopivia. Hevosten hyvinvoinnista huolehditaan ja niiden työtunnit kirjataan ylös. Turvallisuusasiat ovat kriteereissä erityisen tärkeitä, esimerkiksi vaellusratsastuksia vetävällä henkilöllä on oltava voimassa oleva EA2-koulutus. Kyseisen ensiapukoulutuksen suorittanut henkilö osaa aloittaa ensiavun antamisen erilaisissa tilanteissa sekä myös ehkäistä tapaturmien syntyä. (Suomen Ratsastajainliiton www-sivut 2016, Suomen Vaellustalliin liiton www-sivut 2016, SRL:n Jäsentalli Vaellustalli-tiedote; Punaisen Ristin www-sivut 2016.)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda visiokartta, johon merkittäisiin suunnitelma Satokunnan läpi kulkevasta ratsastusreitistä, mahdollisia yöpymis- ja taukopaikkoja sekä potentiaalisia yhteistyötalleja. Siksi kyse on toiminnallisesta opinnäytetyöstä. Opinnäytetyön tuloksena syntyisi tässä tapauksessa kokonaan uusi ja konkreettinen tuotos. Työ etenee tavoitteen määrittelystä ja suunnittelusta tuotoksen toteutukseen ja arviointiin. Alussa on kehittämistarve, toimintaympäristö sekä suunnitelma mukana olevista toimijoista ja heidän rooleistaan. Mukana olivat itseni lisäksi opinnäytetyön ohjaaja, toimeksiantaja Rauman Hevosystäviltä sekä kaavoitusarkkitehti Rauman kaupungilta.

Normaalisti toiminnallisesta opinnäytetyöstä tehdään suunnitteluvaiheessa kirjallinen kehittämissuunnitelma, josta selviää esimerkiksi tavoitteet, vaiheet, toimijat, materiaalit sekä käytettävät aineistot. Erillisen kirjallisen suunnitelman tekemistä ei kuitenkaan nähty tässä opinnäytetyössä tarpeelliseksi, joten suunnitelma tehtiin suullisesti. Vaikka huolellinen suunnittelu etukäteen on tärkeää, työ ja sen tavoitteet voivat kuitenkin elää ja tarkentua matkan varrella. Tuotoksen toteutuksen katsotaan olevan opinnäytetyön työläin vaihe, mutta ammatillisen oppimisen kannalta myös tärkein. Sen lisäksi, että työn tulokset esitetään kirjallisina, myös itse tuotos, eli visiokartta, tulee opinnäytetyön loppuun liitteeksi. Lopuksi, kun sekä tuotos että kirjallinen osuus ovat valmiita, työ viimeistellään ja siihen kirjoitetaan raportti. (Salonen 2013, 15, 17, 18, 25.)

Tässä opinnäytetyössä työ alkoi kuitenkin laadullisesta suunnasta, eli aineiston keräämisellä haastatteleamalla talliyrittäjiä. Haastatteluista saatujen tulosten perusteella pääteltiin, mitkä edellytykset hankkeen toiminnalliselle osuudelle, visiokartalle, olivat olemassa. Työn edetessä totesin, että tässä ajassa ja toimintaympäristössä edellytykset edes visiokartan luomiselle olivat varsin heikot, eikä Satakunnan karttaan merkityt muutamat tallit toisi työlle mitään lisäarvoa. Kartoittamatonta metsikköä kuntien ja talliyrittäjien välillä on liikaa ja suurempien maanteiden ylityksille pitäisi keksiä ratkaisut tapauskohtaisesti.

Tutkimukseen liittyy aina kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena on avata käsiteltävän aiheen aiempia näkökulmia (Tuomi & Sarajärvi 2002, 119). Opinnäytetyön teoriaosuudessa kerrottiin neljästä suuremmasta asiakokonaisuudesta: hevosalasta yleisesti, luonto- ja hevosmatkailusta sekä hevosmatkailupalveluiden tuotteistamisesta.

7.2 Laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimukseen liittyy aina sekä teoriapohja että käytettävät aineistot. Laadullista tutkimusta aloittaessa tutkimusongelma ei välttämättä ole vielä selvä, vaan se kehittyy prosessin edetessä. Tutkimukseen liittyviä ongelmia ratkotaan johtoajatusten kautta, jotka saattavat muuttua jopa kokonaan tutkimuksen myötä. Alussa ideoita ja johtoajatuksia saattaa olla liiankin paljon. Tutkimuksen edistyessä aihe selkeytyy ja

rajautuu ja turhat johtoajatukset pudotetaan pois. (Valli & Aaltola 2015, 74.) Erilaisille tutkimustyypeille on yleistä, että niissä käytetään samoja aineistonkeruumenetelmiä. Perusmenetelmät ovat kysely, haastattelu, havainnointi ja dokumenttien käyttö. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 191-192.)

Haastattelu sopii joustavana tutkimusmenetelmänä moniin tutkimustarkoituksiin. Haastateltaessa halutaan korostaa ihmisen asemaa subjektina ja hänelle annetaan mahdollisuus ilmaista itseään mahdollisimman vapaasti. Haastattelutilanteessa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa, joten asioita voidaan tarkentaa ja taustalla olevia motiiveja voidaan selvittää itse tilanteessa. Haastattelua kannattaa käyttää tutkimusmuotona silloin kun tutkittavana aiheena ei ole kovin tarkkaan tunnettu ilmiö, mutta jo ennalta tiedetään, että vastaukset tulevat olemaan monitahoisia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34-35.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jota voidaan käyttää hyödyksi sekä kvalitatiivisessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Haastattelun aihepiirit, teemat, ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymysten muotoa ja järjestystä voidaan vaihdella tapauskohtaisesti. Teemahaastattelun sisältö hahmottuu tutkittavan ilmiön taustoihin ja teoriaan perehdyttäessä. Haastattelurungossa ei ole yksityiskohtaisia kysymyksiä vaan teema-alueuuttelo. Pääteemoja tarkennetaan alakäsitteillä, jotka toimivat haastattelutilanteessa keskustelua ohjaavana muistilistana. Haastattelut tallennetaan ääninauhoille, jotta ne voidaan myöhemmin litteroida ja käsitellä tarkemmin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48, 66, 75.)

Teemahaastattelun luonteeseen kuuluu, että myös tutkittava tarkentaa itsenäisesti asioita keskustelunomaisen haastattelun edetessä. Tutkittavasta itsestään riippuu paljon, kuinka tutkittava ilmiö konkretisoituu hänen maailmassaan. Teemojen tulisi olla niin väljiä, että ilmiön moninaisuus paljastuu mahdollisimman hyvin haastatteluiden edetessä. Aina kaikista asioista ei tarvitse keskustella kovin laveasti, vaan joihinkin tarkentaviin yksityiskohtiin riittää lyhyet, jopa lomakemaiset vastaukset. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 66.)

7.2.1 Haastatteluiden teemat

Teemahaastattelut valittiin haastattelumenetelmäksi, koska ne ovat keskustelunomaisia ja niissä ei ole tarkkaan rajattuja kysymyksiä (LIITE 2). Haastattelutilanteessa talliyrittäjien toivottiin kertovan joitain sellaisia asioita, joita haastattelija ei olisi tullut edes ajatelleeksi. Näin saataisiin paljon laajempi kuva tutkittavasta aiheesta. Yrittäjille esitettävät kysymykset laadittiin teemoittain. Ensimmäisenä teemana on yritystoiminta. Yrittäjältä kysytään yrityksen liikeideaa ja kauanko yrityksessä on ollut toimintaa. Selvitetään, millaisia hevosia talliyrityksillä on käytössään ja millaisia ryhmiä yrityksellä on asiakkaina. Lopuksi selvitettiin talliyritysten liikevaihtoluokka (alle 10 000 euroa, 10 000-50 000 euroa, 50 000-100 000 euroa, yli 100 000 euroa).

Toisena teemana on hevosmatkailu. Selvitetään, onko talleilla perinteisestä ratsastuskoulutoiminnasta poikkeavaa toimintaa, joihin kenties sisältyisi muitakin palveluita kuin itse ratsastus. Lisäksi yrittäjä saa kertoa tulevaisuudensuunnitelmista ja mahdollisista esteistä näiden suunnitelmien toteutumiselle. Tähän teemaan liittyen selvitetään vielä, onko yrittäjällä kiinnostusta yrittäjien väliselle yhteistyölle. Kolmas teema on jo käytössä olevat ratsastusreitit. Tässä yrittäjältä selvitetään, millaisia reittejä on jo olemassa, ovatko reitit eripituisia ja –tasoisia ja mitkä ominaisuudet tekevät eritasoisuuden. Selvitetään, millaisiin käytännön ongelmiin yrittäjä on reiteillään kohdannut ja kuinka hän on saanut lupa-asiat hoidettua maanomistajien kanssa.

7.2.2 Aineiston analyysi

Teemahaastatteluiden avulla kerätty aineisto analysoidaan sisällönanalyysin keinoin. Useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen analyysin menetelmät pohjaavat jollain tapaa sisällönanalyysiin. Sisällönanalyysin avulla dokumentteja, eli mitä tahansa kirjalliseen muotoon saatettuja materiaaleja, voidaan analysoida järjestelmällisesti ja puolueettomasti. Sen avulla voidaan analysoida myös jäsenitelemättömiä aineistoja. Sisällönanalyysin tavoitteena on saada tutkimuksen kohteena oleva ilmiö yleiseen ja tiivistettyyn muotoon johtopäätösten tekoa varten. Varsinaiset johtopäätökset eivät kuiten-

kaan liity sisällönanalyysiin. Sisällönanalyysin voi tehdä aineistolähtöisesti eli induktiivisesti, teoriaohjaavasti eli deduktiivisesti tai teorialähtöisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93, 105, 110.)

Tämän opinnäytetyön analyysi tehdään teoriaohjaavasti, sillä koin puhtaan teorialähtöisen analyysitavan liian rajoittavaksi. Opinnäytetyö ei voi perustua pelkästään aineistoon, vaan sen pohjana pitää olla myös teoriataustaa. Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee hyvin pitkälti samalla tavalla kuin aineistolähtöinenkin, eli aineiston ehdoilla. Teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä tehtäessä teoreettiset käsitteet ovat kuitenkin jo valmiiksi olemassa, eli niitä ei muodosteta aineistosta. Tutkittava ilmiö on näin ollen jo valmiiksi tiedossa tutkimusta tehdessä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 116.) Opinnäytetyön tekeminen on alkanut teoratiedon tutkimisesta ja kirjoittamisesta, jonka jälkeen tutkimuksen tavoitteet ja teemahaastatteluiden kysymykset laadittiin olemassa olevan teorian pohjalta. Johtopäätöksissä on verrattu saatuja tuloksia olemassa olevaan teoriaan. Nämä syyt tekevät työn analysoinnista teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

7.3 Opinnäytetyön vaiheet

Ensimmäinen tapaaminen opinnäytetyön toimeksiantajan ja Rauman kaavoitusarkkitehdin kanssa pidettiin 14.3.2016. Tapaamisessa keskusteltiin toimeksiantajan toiveista opinnäytetyöhön liittyen. Samalla kaavoitusarkkitehti kertoi, mitä hänen mielestään kannattaisi tutkia. Tässä vaiheessa opinnäytetyön laadullisen osuuden tekeminen oli alkanut kartoittamalla Satakunnan alueen ratsastustalleja. Hevostalli.netin www-sivustolla (2016) on listaus hevostalleista alueittain, mutta kaikki listauksessa olevat tallit eivät enää ole toiminnassa, toiminta on hyvin vähäistä tai esimerkiksi ravihevosiin painottunutta. Lisäksi Satakunnassa on joitain talleja, joita ei löydy Hevostalli.netin listauksesta. Koska Suomessa ei toistaiseksi ole kattavaa talliyrittäjien rekisteriä (Pussinen & Thuneberg 2014, 19), tallien tarkkaa lukumäärää on mahdotonta selvittää.

Kaikki tietooni saamat Satakunnan alueen tallit käytiin läpi: selvitettiin oliko niissä ylipäätään toimintaa ja jos oli, millaista. Karkeasti tallit voitiin jakaa yksityistalleihin

ja ratsastuskouluihin. Lisäksi joillain talleilla oli selkeästi eriytyneempi liikeidea, esimerkiksi islanninhevoset tai lännenratsastus. Tallit luetteloidtiin paikkakunnan ja liikeidean perusteella (LIITE 1). Haastateltavat tallit valittiin ensinnäkin maantieteellisin perustein, siten että koko Satakunnan alue olisi mahdollisimman laajasti hyödynnettyä tutkimuksessa. Lisäksi haastattelut päädyttiin rajaamaan ratsastuskouluihin yksityistallien sijaan. Suuremmilta paikkakunnilta haastateltavaksi valittiin toimijoita, joilla oli jotakin erityisosaamista. Ykkösprioriteetti erityisosaamisessa olisi ollut maasto- ja vaellusratsastus tai hevosmatkailu, mutta yhtään tällaista tallia ei kartoituksessa tullut vastaan. Aivan tutkimuksen alussa ohjaajan kanssa keskusteltiin jopa kymmenen talliyrittäjän haastattelemisesta, mutta hyvin pian tavoite laskettiin kuuteen.

Kuudenkin haastattelun tavoitteesta jäätin, kun useista yrityksistä huolimatta vain neljä talliyrittäjää saatiin kiinni. Haastatteluun osallistuneet yritykset olivat Islanninhevostalli Baldur Raumalla, Tupunan Ratsupiha Eurassa, Talli Pikkuhelmi Merikarvialla sekä Sammin Ratsutila Siikaisissa. Haastatteluista yksi suoritettiin kasvotusten ja loput kolme puhelinhaastatteluina. Yksi haastatteluun osallistuneista henkilöistä ei ollut varsinainen yrittäjä vaan yrittäjäpariskunnan tytär, joka huolehti yrityksen hevospuolesta. Kuitenkin kaikkiin haastatteluun osallistuneisiin henkilöihin viitataan myöhemmin työssä yrittäjinä. Yrittäjillä on koodit TY1 (talliyrittäjä 1), TY2, TY3 ja TY4, joiden avulla heidän vastauksiaan eritellään tarvittaessa.

Kaikki haastattelut äänitettiin älypuhelimien sovellusten avulla. Yrittäjiltä kysyttiin luvat haastattelujen tallentamiseen. Haastattelut tehtiin viikkojen 11-14 välisenä aikana keväällä 2016. Hevostalliyrittäjyys elämäntapana korostui haastatteluiden ajankohdan hankaluutena, sillä kenelläkään haastateltavalla ei ensimmäisellä yhteydenottokerralla ollut aikaa haastattelulle ja osaa suunnitelluista haastateltavista en saanut puhelimitse kiinni useankaan yrityksen jälkeen. Yksi haastateltavaksi valituista yrittäjistä oli lopettanut ratsastuskoulutoiminnan yrityksen internetsivujen tietojen vastaisesti, joten hänet jätettiin haastattelematta. Haastattelut pyrittiin litteroimaan mahdollisimman pian haastatteluiden tekemisen jälkeen. Litterointi oli varsin suuritöistä, tosin erittäin hyödyllistä. Vaikka puhuttu teksti kirjoitettuna vaikuttaa aluksi hyvin epäselvältä, niitä lukiessa tekstistä löytyy asioita, joita ei itse haastatteluhetkellä ole täysin ymmärtänyt. Toisaalta vasta haastattelutilanteessa huomasi sen, kuinka sama kysymys saatettiin ymmärtää hyvinkin eri tavalla. Esimerkiksi hevosmatkailuun ja yritys yhteistyöhön tuli

haastatteluiden myötä huomattavasti laajempi käsitys kuin aiemmin olisi tullut ajatelleksi.

Analyysia tehdessä huomasin, että huolellisesta suunnittelusta huolimatta osa haastatteluun liittyvistä asioista jäi hiukan epäselviksi. Asia, joka jokaisesta haastattelusta oli unohtunut, oli se, saako talliyrityksen nimeä käyttää lopullisessa opinnäytetyössä. Lisäksi kysymystä hevosten lukumäärästä olisi ollut syytä tarkentaa, eli kuinka paljon hevosista oli tallin omia ja kuinka paljon oli vieraita. Huomasin myös yrittäjien koulutustiteojen olevan joiltain osin hiukan vajavaisia. Tähänkin siis tarvittiin tarkennusta. Päädyin lähettämään yrittäjille tekstiviestit, sillä olin jo aiemmin huomannut, kuinka hankalaa yrittäjien saaminen puhelimen päähän saattoi olla. Tekstiviestiin voi vastata itselleen sopivalla hetkellä, eikä vastaaminen oletettavasti vienyt kuin hetken. Tänä päivänä useimmilla on myös sellaiset puhelinliittymät, ettei yksittäisestä tekstiviestin lähettämisestä aiheudu lisäkuluja liittymänomistajalle. Tekstiviestikysely osoittautui puhelinsoittoihin verrattuna varsinaiseksi menestykseksi, sillä kaikki yrittäjät vastasivat tekstiviestiin varsin pikaisesti saman päivän aikana.

Työn uskottavuuden ja luotettavuuden lisäämiseksi päätin analyysin tehtyäni lähettää tulokset haastatteluun osallistuneille talliyrittäjille sähköpostitse. Aikaa vastaamiselle annettiin lähes kaksi viikkoa ja kommentointimahdollisuudesta muistutettiin tekstiviestitse kertaalleen siinä vaiheessa, kun aikaa vastaamiseen oli neljä päivää jäljellä. Tarkasta dokumentoinnista huolimatta halusin, että yrittäjillä olisi vielä mahdollisuus muuttaa tai tarkentaa vastauksiaan. Yhden talliyrittäjän kanssa hioimmekin hänen vastauksiaan muutamaankin otteeseen. Ei siksi, että tuloksissa olisi ollut varsinaisia asiavirheitä, vaan koska alkuperäisissä tuloksissa tuli painotettua hiukan eri asioita kuin mitä yrittäjä itse piti tärkeinä.

8 TULOKSET

8.1 Haastateltujen yritysten toiminta

Ensimmäisenä teemana haastattelussa oli yritystoiminta yleisesti, näitä vastauksia käydään läpi tässä osiossa. Yleisimmin yrittäjät olivat yksityisiä elinkeinonharjoittajia, eli toimivat toiminimellä. Joukossa oli myös yksi kommandiittiyhtiö. Kaikissa tapauksissa tallitoimintaa pyöritti täyspäiväisesti naishenkilö. Kahdessa yrityksessä (TY4, TY3) oli tällä hetkellä tai suunnitteilla myös muuta liiketoimintaa. Työntekijöiden käyttö talliyrityksissä oli hyvin harvinaista: vain yhdessä yrityksessä (TY4) oli useampi kuin yksi ihminen vakituisesti töissä, tosin kyseisessä yrityksessä oli haastatteluhetkellä muutakin kuin talliyritystoimintaa. Sen sijaan osa yrittäjistä olivat silloin tällöin ottaneet harjoittelijoita ja kunnilta työllistettyjä työkokeiluun. Haastattelussa kysyttiin yrityksen liikevaihtoluokkaa neljästä vaihtoehdosta (alle 10 tuhatta, 10-50 tuhatta, 50-100 tuhatta tai yli 100 tuhatta). Kahden yrityksen liikevaihtoluokka oli 10-50 tuhatta ja kahden 50-100 tuhatta.

Kaikkien yrittäjien hevosalan koulutus alkoi hevosalan perustutkinnosta: kaksi haastatelluista oli hevosenhoitajia ja kaksi harrasteohjaajia. Yksi yrittäjistä (TY2) oli kouluttautunut pitkällekin tästä eteenpäin hevosalalla, tosin kenelläkään vastanneista ei kuitenkaan ollut hevosalan korkeakoulututkintoa. Sen sijaan yksi yrittäjistä (TY4) oli luokanopettaja ja yksi matkailualan restonomi (TY2). Yrittäjien taustalla oli myös liiketalouden perusopintoja (TY1, TY2). Aikaisemmassa työkokemuksessa ennen yrittäjyyttä oli suurta vaihtelua, pisimmillään yksi yrittäjistä (TY2) oli työskennellyt 14 vuotta ulkomailla ennen oman yrityksen perustamista Suomeen. Yksi yrittäjä (TY3) sen sijaan oli ennen täyspäiväistä hevostallinpitoa ollut myös majataloyrittäjänä toisella paikkakunnalla. Kaikilla haastatelluilla oli suurin osa tallin hevosista omia (10-17 hevosta), lisäksi kolmella (TY1, TY2, TY3) asui myös muiden hevosia tallissaan (2-6 hevosta). Kokonaisuudessaan tallien hevosten määrä vaihteli 12 ja 23 välillä.

Kuten taustatietojen perusteella saattoi epäillä, kenenkään yrittäjän pääliikeideaa ei liittynyt maastoratsastukseen tai hevosmatkailuun. *“Liikeideana on ratsastuskoulu pienellä paikkakunnalla, harrastetallin status meillä on ja alkeiskursseista aloitetaan.*

Oma mielenkiinto vie tietysti sinne koulun puolelle. Klassisen kouluratsastuksen kautta me markkinoidaan jonkun verran meidän osaamista. Mutta ihan perusratsastuskoulu.” (TY3) Toiminta talleilla oli pääasiassa kentällä tapahtuvaa; asiakkaina olivat lähinnä viikkotunneilla käyvät vakioasiakkaat. Yhdellä tallilla (TY1) kävi säännöllisemmin myös ulkopuolisia asiakkaita kouluttautumassa talliyrityksen erikoisosaamisen, islanninhevosten askellajiratsastuksen, vuoksi.

Yritysten asiakkaat olivat kaiken ikäisiä ihmisiä, osassa painopiste oli selkeästi kuitenkin aikuisissa asiakkaissa. *“Perheet tuo lapsia tai aikuiset tulee ratsastaan, tai sitten tullaan jostain kuntoutuskeskuksesta. Ihan laidasta laitaan menee.”* (TY4) Tasoerojen lisäksi asiakkaita erotti tietynlainen kunnianhimo. Osa ratsasti ainoastaan harrastuksen, virkistäytymisen ja liikunnan vuoksi ilman suurempia tavoitteita esimerkiksi kehittyä kilpailullisesti. Toisaalta talleilla oli myös niitä asiakkaita, jotka säännöllisesti valmentautuivat päämäärätietoisesti. Oppilaille oli esimerkiksi annettu mahdollisuus kilpailla tallin omistamilla hevosilla ja valmentautua aluevalmennusrenkaassa.

Yrityksillä oli myös erityispiirteitä, sellaista toimintaa, jota ei ole tarjolla joka paikassa. Jo aiemmin mainittu islanninhevosaursastus (TY1) oli tietenkin hyvin selkeästi massasta erottuva liikeidea verrattaessa perinteiseen ratsastuskoulutoimintaan. Sen sijaan, että kentällä käytävät ratsastustunnit perustuisivat joko koulu- tai esteratsastukseen, pääpaino ratsastuksen opetuksessa oli askellajiratsastus. Olennaisen eron perinteiseen ratsastukseen tuo myös islanninhevosten pieni koko. Ne ovat ponin kokoisia, mutta niillä voi ratsastaa myös isot ihmiset. Isoihin hevosiin tottuneilla ratsastajilla kestää usein hetken, ennen kuin he oppivat istumaan tasapainossa islanninhevosen selässä, sillä tasapainopiste ja tuntuma hevoseen on sen pienen koon vuoksi hyvin erilainen.

Yhden yrityksen (TY4) ydinliikeidea ei ollut ratsastuskoulutoiminnassa vaan juhlien ja tilaisuuksien järjestämisessä. Hevospuoli oli kuitenkin myös vahvasti edustettuna: ratsastuskoulutoiminnan lisäksi luokanopettajan koulutuksen saanut yrittäjä mainitsi ottavansa vastaan koulun kautta tulevia oppimis- ja keskittymisvaikeuksista kärsiviä poikia. Käyntejä järjestettiin sarjaluonteisesti keväisin ja syksyisin, jolloin oppilaat pääsivät ratsastamaan ja hoitamaan hevosia. Yksi yrittäjä (TY2) mainitsi järjestävänsä

perinteisten kesäleirien lisäksi myös rippileirejä; yksi (TY3) kertoi ratsastustuntien pidon lisäksi kouluttavansa ja kuntouttavansa ongelmahevosia ja uranvaihtajia.

8.2 Hevosmatkailu yrityksissä on vielä pienimuotoista

Tässä osiossa käsittelen haastateltavien vastauksia liittyen toiseen teema-alueeseen, hevosmatkailuun. Jo taustatiedoista selvisi, ettei yksikään talleista kuulunut Suomen Vaellustallien liittoon, eikä hevosmatkailu tai maastoratsastus ollut internetsivujen perusteella yhdenkään yrityksen pääliikeidea. Kansainvälisen hevosmatkailuliiton, FITE:n, määritelmä hevosmatkailulle on hyvin laaja, ja hevosmatkailu ymmärrettiin hyvin laajasti myös yrittäjien keskuudessa. Yhteistä oli se, että matkailuksi käsitettiin ratsastusleirit, joita järjestettiin jokaisessa yrityksessä kesäisin ja ainakin yhdessä yrityksessä (TY1) myös viikonloppuisin. Toiseksi yleisimpänä mainittiin maastoratsastukset, joka myöskin jollain tasolla miellettiin hevosmatkailuksi.

Islanninhevostallilla kävi haastatelluista eniten yksittäisiä asiakkaita alan erityisyyden vuoksi. Islanninhevostallin yrittäjä (TY1) ei kuitenkaan suin päin suostunut lähtemään vieraiden ihmisten kanssa maastoretkille, kokemattomia ratsastajia ei viedä ollenkaan maastoon. *“Me ollaan nimenomaan askellajiratsastuskoulu, ei maastoratsastustalli. Siinon semmonen pieni ero, meillä ei oo niin turistiratsuja täällä. Meille ei oteta ketä vaan voi istua kyytiin, niin se raakkaa niitä pois, ketkä kuvittelee, että issikalla voi ratsastaa kuka vaan ja tosta vaan. Lähtee maastoon, eikä tarvii osata ratsastaa.”* Yrityksessä iso osa hevosmatkailusta tapahtuu siis kentällä, askellajiratsastuksen merkeissä. Lähitulevaisuudessa maastoon suuntautuva matkailutoiminta oli vähenemässä entisestään, sillä yrittäjällä oli suunnitteilla muutto toiselle tilalle.

Yksi yrittäjästä (TY4) kertoi, että ei mielellään lähde maastoon vieraiden ihmisten kanssa. Uusien asiakkaiden kanssa tutustutaan ja ratsastamista opetellaan aluksi kentällä. Vaikka uudetkin asiakkaat ovat tervetulleita, painopiste on tällä hetkellä pitkäjänteisessä yhteistyössä vanhojen asiakkaiden kanssa. Tällöin oppilaille voidaan tarjota parhaat mahdollisuudet osaamisen ja ratsastustaidon kehittymiseen. Lisäksi yrittäjälle hevosten terveys ja hyvinvointi on hyvin tärkeää. Yrittäjällä ei ollut suunnitteilla kasvattaa matkailutoimintaa, sillä nykyiselläkin konseptilla asiakkaita ja työtä oli

enemmän kuin riittävästi. *“Näillä mennään. Ihan riittävä. Väkee on enempi kun mitä mä pystyn ottamaan. Niin on ihan hyvä.”*

Yrittäjien joukosta yksi (TY2) järjesti säännöllisesti Saksaan suuntautuvia hevosmatkoja paikkaan, jossa oli aiemmin työskennellyt. Yrittäjä veti asiakkailleen ratsastustunteja paikallisilla hevosilla, mutta muuten ohjelma kohteessa on ollut varsin vapaa-muotoista, esimerkiksi ostosten tekoa. Yrittäjän omat kiinnostuksenkohteet ratsastuksessa olivat vahvasti kilpailemisen suunnalla, joten lähitulevaisuudenkaan suunnitelmiin ei kuulunut matkailutoiminnan lisääminen omalle tallille suuntautuvaksi, varsinkaan maasto- tai vaellusratsastuksen suhteen. Myöskään tallin hevoset eivät olleet sellaisia, jolla voisi kuka tahansa ratsastaa missä tahansa olosuhteissa, joten kaikille sopivien maastoratsastusretkien järjestäminen ei olisi edes turvallista. Mikäli omalle tallille suuntautuvaa matkailua tulisi tulevaisuudessa lisättyä, pääpaino olisi todennäköisesti saksalaiset asiakkaat vastaavalla konseptilla kuin millä yrittäjä itse on vienyt omia asiakkaitaan Saksaan. *“No voihan tulevaisuudessa olla mahdollista ja sit paikka mihin sit panostais ois se Saksa, koska se on tuttu ja siellä on kontaktit ja muut. Mutta ei ihan nyt just.”*

Kenelläkään yrittäjistä ei kuitenkaan ollut tarjolla varsinaista tuotteistettua matkailupakettia, jota selkeästi markkinoitaisiin vakioasiakkaiden ulkopuolelle ja johon ratsastuksen lisäksi kuuluisi majoitus ja ruokailu. Yhdellä yrittäjällä (TY3) oli kokemusta tämänkaltaisesta toiminnasta toisella paikkakunnalla, jossa hän hevosalan lisäksi pyöritti majatalotoimintaa. *“Silloin kun ollaan oltu majatalona niin meillä on ollut majatalotoiminnan kautta matkailutoimintaa, erilaisissa matkailuryhmissä. Siellähän me saatiin kartotettua ne palvelut siihen, kuten maastoreitit. Mutta täällä me ei tarjota mitään tällaisia.”* Tällä hetkellä majoitustoiminta oli jäissä, mutta oli mahdollista, että toiminta aloitettaisiin uudelleen tulevaisuudessa, mutta jälleen Satakunnan ulkopuolella.

Yksikään yrittäjistä ei haastatteluhetkellä tehnyt yritysyhteistyötä satakuntalaisten saman alan yrittäjien kanssa. Yhdellä (TY3) oli toiveissa käynnistää toimintaa (esim. kilpailut) paikallisten toimijoiden kesken yhteisen, jo olemassa olevan, ratsastusseuran puitteissa, mutta toistaiseksi yhteistyö on vielä suunnittelutasolla. Samaisen yrittäjän

mielestä olisi hienoa, jos alueelle pystyisi järjestämään tallilta toiselle kulkevan ratsastusreitit ja tehdä yhteistyötä sitä kautta. Yksi yrittäjä (TY1) kertoo, että on tehnyt ja tekisi jatkossakin mielellään yhteistyötä esim. majoitus- ja ravitsemuspalvelujen tuottajien kanssa ratsastusleirien yhteydessä: tämä keventäisi huomattavasti leireistä aiheutuvaa työtaakkaa. Sen sijaan saman alan toimijoiden välistä yhteistyötä yrittäjän oli vaikea kuvitella. *“Paikallista hevosityhteyttä? Vaikeehän kuvitella, isohevospuoli kuitenkin ei ota meitä ihan kauheen vakavasti. Askellajivalmentajia meillä käykin täällä.”*

Hevosmatkailu-teemassa kysyttiin myös yrittäjien ajatuksia mahdollisen hevosmatkailun mahdollisuuksille Satakunnan alueella. Tämä kysymys saattoi äkkiseltään olla liian laaja ja hankala, joten vastaukset olisivat voineet olla moniulotteisempia, mikäli yrittäjillä olisi ollut enemmän aikaa miettiä asiaa. Satakunta koettiin yrittäjien keskuudessa vetovoimaisena, mutta huonosti hyödynnettynä alueena. Yrittäjien keskinäistä avoimuutta ja yhteistyöhöhenkeä kaivattiin. *“Varmaan olis joo, mikä jottei. Ja varmaan linkittyä paremmin niin, että jotain vaelluksiakin pystyisivät tekeen talleilta toiselle, niin olishan se hauska ajatus.”* (TY4) Toinen yrittäjä (TY2) vastasi Satakunnan potentiaalista kysyttäessä näin: *“On varmaan, vois olla. Joku Yyteri nyt varmaan olis ainakin semmonen, mihin kannattais panostaa mun mielestä. Mä panostan siihen kilpajuoksuun enemmän. Tai mun hevosetkin on semmosia, että ei sinne ihan ketä tahansa vois heittää selkään ja lähtee laukkaan maastoon. Että turvallisuus ennen kaikkee.”*

8.3 Yritysten nykyiset ratsastusreitit

Tässä osiossa käyn läpi haastattelun kolmanteen teemaan, eli ratsastusreitteihin liittyviä vastauksia. Kaikilla haastatelluilla talliyrityksillä oli reittejä, joita käytettiin säännöllisesti. Reitit olivat kautta linjan hyvin vaihtelevia. *“Meillon tosi upeat reitit. Meidän reitit kulkee pitkin metsää, ne kulkee pitkin pellonpiennarta, meillä kuljetaan täällä muutakin kuin pelkkää tietä pitkin.”* (TY1) Kaikilla oli tavoitteena kulkea pääasiassa sellaisia teitä pitkin, missä ei ole muuta liikennettä, mutta toki vastaan tuli myös autotiepätkiä sekä isompien teiden ylityksiä. Reittien vaikeustaso vaihteli yrittä-

jien mukaan reittien pituuden sekä muun liikenteen vuoksi. ”*Se pituus luo eritasoisuuden, että vähän vähemmän ratsastaneille me tarjotaan lyhyempiä reittejä, jotta se on hevosille vähän kevyempi selviytyä niiden vähemmän ratsastaneitten kanssa.*” (TY1)

Reittejä pystyi soveltamaan tarpeen mukaan, eli ne eivät pääsääntöisesti olleet sellaisia kuin vaikkapa pururadat ja hiihtolenkit, jossa on jo suuntaa valitessa tehtävä päätös, haluaako kulkea 5, 10 vai 15 kilometriä. Yhdellä yrityksellä (TY4) oli myös oma, täysin yksityinen reitti, jonne oli turvallista viedä hiukan kokemattomampia ratsastajia, koska siellä ei ollut mitään muuta liikennettä. Yksi yrittäjä (TY2) mainitsi ihan suoraan, että vaikka tiesi ympäristössä olevan hyviä kangasmaastopolkuja, hiekkakuoppia ja jopa lammikkoja, joissa hevosen uittaminen on mahdollista, hän ei itse ole juuri lainkaan perehtynyt alueen maastoihin muiden kiinnostuksenkohteiden vuoksi.

Kysyttäessä mahdollisuuksista talliyritysten välisiin yhteistyöreitteihin, vastaukset olivat vaihtelevia. Suurimman käytännön hankaluuden toi tietenkin yritysten välinen maantieteellinen ero. ”*Mikään ei ois sen hienompaa, että lähdetäis rakentaan näitä reitistöjä, mutta kun veikkaan että Merikarvia on sen 50 kilometriä joka paikasta, että mikään ei tuu koskaan ylettyyn tänne asti. Ja sitten, kuka lähtee vetään vaelluksia esimerkiksi Porista Merikarvialle. 30 kilometriä on vielä ihan kiva, mutta 50 kilometriä on jo...*” (TY3) Toinen selkeästi mainittu ongelma tallien yhteisille reitistöille oli islanninhevosten eroavaisuudet isoihin hevosiin. ”*Meidän maastoja on tosi vaikee käyttää, koska isohevoset ei pääse kulkemaan meidän maastoja, että pystyis yhteistyönä tekeen sitä. Islanninhepat on niin omanlaisensa juttu.*” (TY1)

Yleisesti talliyrittäjien kesken huomasi sen, että koska kiinnostuksenkohteet olivat selkeästi muualla kuin maastoratsastuksessa, reitistöjen kehittämiseen ei juurikaan oltu valmiita panostamaan. Pientä ajatusta yhteistyön kehittämiseksi näkyi yhdessä yrityksessä (TY3): ”*Jos tällasia lähdetään rakentaan, niin mulla on jonkun verran suhteita tänne maanomistajiin, että saadaan varmasti yleisesti hyväksytyiksi reiteksi. Mutta varmaan 45 kilometriä on vielä viimeiseltäkin etapilta matkaa Poriin.*” Sama yrittäjä lisäsi myös, että ”*Sitten näin heittona, että kyllä me voidaan vuokrata leirimökkiä myös tämmösille omatoimisille vaeltajille.*” Kuitenkaan hevosten majoittaminen ei ole niin yksinkertaista kuin ihmisten. Toki tässä voisi olla mahdollisuus muille luontomatkailijoille.

Vaikka ennen haastattelujen tekemistä olin törmännyt useaan otteeseen siihen, että ratsastajat ja talliyrittäjät joutuvat säännöllisesti ongelmiin muiden tienkäyttäjien ja maanomistajien kanssa, haastattelut antoivat asiasta paljon positiivisemmän kuvan. Pääasiassa maanomistajien kanssa tehdyt sopimukset olivat suullisia, mutta myös muutamasta tieosuudesta oli tehty kirjallinen sopimus esimerkiksi tieosuuskunnan kanssa. Osia tienpätkistä sai käyttää ainoastaan ehdoin, jotka hankaloittivat käytännön toteutusta. Esimerkiksi yksi yrittäjä (TY3) kertoi, että maanomistaja vaati, että hevosenlanta oli kerättävä välittömästi pois. Tämä olisi hyvin hankalaa varsinkin ryhmän kanssa ratsastettaessa, joten yrittäjä oli kokenut helpommaksi jättää kyseisen tieosuuden käyttämättä, koska heillä oli muitakin reittejä käytettävissään. Yksi yrittäjä (TY4) kertoi, että useita vuosia sitten maanomistajat olivat kieltäneet talliyritykseltä kulun tietyillä alueilla, koska hevosten kavionjäljet aiheuttivat jälkiä maahan. Jäljistä oli haittaa mopoilla kulkemiselle, joita tarvittiin metsänhoidollisissa tehtävissä. Sittemmin maankäyttöoikeuden rajoitukset oli poistettu.

Parilla yrittäjällä oli yksittäisiä, selkeästi huonompia kokemuksia muista tienkäyttäjistä ja maanomistajista. Yksi yrittäjä (TY1) kertoi, että heidän tapauksessaan jopa kaupunki oli joutunut puuttumaan erään lähialueen asukkaan toimiin. Kaupungin linjaus oli ollut se, että yritystoimintaa ei saa haitata. Tässä tapauksessa ratsastusreitti ei edes kulkenut haittaa aiheuttaneen henkilön mailla vaan tiellä, joka johti hänen maille. Toinen yrittäjä (TY3) kertoo aikaisemmassa toimipaikassaan törmänneensä hankalaan kesäasukkaaseen, joka oli ehdottomasti kieltänyt ratsastajia kulkemasta tonttinsa kautta edes satunnaisesti, silloinkaan kun eivät itse olleet paikalla. Toisaalta kesäasukkaat kokivat oikeudekseen kulkea mökillä ollessaan talliyrityksen tontin läpi. Taustalla olevia kieltoja yritystoiminnan haittaamiseen ja suoranaiseen sabotointiin voidaan vain arvailla niin kauan kuin asiaan ei kysytä suoraan mielipidettä myös toiselta osapuolelta. Yleinen asenneilmapiiri hevosiin ja ratsastukseen vaikuttaa kuitenkin olevan melko suurelta osin varsin kielteinen. Selkeästi yrittäjät olivat paneutuneet siihen, että heidän yritystoiminnastaan olisi mahdollisimman vähän haittaa liikenteelle, ympäristölle sekä kanssaihmisille. Esimerkiksi hevosenlannan siivoaminen reiteiltä kuului normaalitoimenpiteisiin. Lisäksi eräs yrittäjä (TY4) kertoi, että hekin ovat tehneet oman osansa yhteiseen hyvään: ”*Mun isä teki laavun ja sitä saa kaikki paikalliset käyttää, että siinä on yhdessä touhuttu ja noin.*”

Positiivista oli se, että talliyrittäjillä oli kuitenkin enemmän hyvää kuin pahaa sanottavaa maanomistajista. Yksi yrittäjä (TY2) ei ollut ikinä törmännyt minkäänlaisiin ongelmiin maanomistajien suunnalta. Parhaimmillaan yrityksen (TY3) naapurissa asuva maanomistaja oli jopa pyytänyt, voisivatko ratsastajat kulkea heidän pihansa poikki ja ikkunan ali, sillä heistä oli niin mukavaa, kun maaseudulla oli elämää. Lisäksi maanomistaja on antanut yrittäjälle luvan rakentaa maastoesteitä pihapiiriinsä ja auttanut löytämään muiden reittien omistajia. Toinenkin yrittäjä (TY1) kertoo, että tämänhetkisen toimipaikan lähellä asuvat maanomistajat ovat todella loistavia, ja heiltä saa jopa vinkkejä, mistä uusia reittejä kannattaisi lähteä etsimään. ”*Ja niin paljon kun negatiivista olet takuulla asiasta kuullut, niin meillä on jopa tässä sellaisia maanomistajia, jotka, kun on huomannu missä me kuljetaan, on käynyt vesurilla vetämässä poikki semmosia risuja kun on kattonut, että noi on meidän (ratsastajien) polun tiellä.*”

8.4 Haastatteluiden tulokset tiivistettynä

Elämäntapa korostui talliyrityksissä, sillä työntekijöiden määrä suhteutettuna hevosten lukumäärään oli kaikissa yrityksissä todella pieni. Enimmillään yksi ihminen huolehti 23:sta hevosesta. Kaikki haastatellut hevostalliyrittäjät olivat naisia, joilla oli vähintään hevosalan perustutkinto. Kaikkien yritysten hevosmateriaali oli sellaista, ettei niitä voinut laskea ns. ”turistiratsuksiksi”, jolla kuka tahansa voisi lähteä ratsastamaan maastoon. Sekä turvallisuutta että hevosten hyvinvointia pidettiin erittäin tärkeänä. Yritysten liikevaihdot sijoittuivat luokkiin 10-50 tuhatta ja 50-100 tuhatta.

Hevosmatkailu ei ollut minkään yrityksen ydinliikeideana. Lähimpänä matkailutoimintaa olivat kaikilla talleilla järjestettävät leirit. Yleisesti ottaen yrittäjillä ei ollut kiinnostusta kehittää matkailutoimintaa jatkossakaan, sillä omat kiinnostuksenkohteet olivat muualla. Satakunta koettiin vetovoimaisena alueena, mutta alueen toimijoilta tarvittaisiin lisää yhteistyöhenkeä ja avoimuutta. Paikallisten tallien välinen yhteistyö koettiin osittain kiinnostavana ajatuksena, mutta toisaalta yhteistyölle löytyi heti myös selkeitä esteitä.

Kaikilla talliyrityksillä oli reittejä, jotka olivat säännöllisessä käytössä. Vain yhdellä yrityksellä oli käytössään myös yksi, täysin yksityinen reitti. Vaikeustason reitteihin toivat niiden pituudet sekä liikenne, esimerkiksi isompia teitä ei ylitetty yhtään kokemattomampien ratsastajien kanssa. Sopimusasiat maanomistajien olivat pääsääntöisesti hoidettu suullisesti ja suurimmaksi osaksi yhteistyö maanomistajien kanssa sujui muutenin hyvässä hengessä. Yksittäisiä hankaluuksia ja vaaratilanteita oli sattunut reittien varrella, mutta suurempia onnettomuuksia ei mainittu tapahtuneen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

Haastatteluiden perusteella satakuntalainen hevostalliyrittäjä on tyypillisesti naishenkilö, jolle talliyrittäminen on selkeästi elämäntapa, ei pelkkä työ. Työtunteja ei yritystoimintaa pyörittäessä lasketa, vaan työtä riittää ympäri vuorokauden ja myös viikonloppuisin. Vaikka hevosalalle tyypillisesti ajaudutaan harrastustaustan vuoksi, yrittäjillä on myös koulutusta ja tutkintoja hevososalalta. Mikään talliyritys ei kuitenkaan ole täysin identtinen toisen kanssa, ja yrittäjän omat kiinnostuksenkohteet vaikuttavat yrityksen ja ratsastuskoulutoiminnan painopisteisiin. Toki on tiettyjä, hyväksi havaittuja tapoja, joita noudatettiin kaikissa haastatelluissa talliyrityksissä. Ratsastuskoulujen ja vaellusratsastusyritysten olennainen ero toimintaympäristön lisäksi on niiden asiakaskunnissa. Ratsastuskoulujen yrittäjät haluavat panostaa pitkäjänteiseen yhteistyöhön: asiakkaat ovat pääasiassa vakituisia ja yrittäjien tavoitteena on elämysten tuottamisen sijaan saada asiakkaat oppimaan lisää ratsastuksesta sekä hevosenhoidosta ja käsitteilyä. Ratsastuskouluissa on usein mahdollisuus myös kilpailutoimintaan.

Satakunnassa on valtavasti upeaa metsää, jota voisi hyödyntää ratsastusreittien tuoteistamisessa. Tutkimuksessa kuitenkin vahvistui jo etukäteen Suomen Vaellustallien jäsentallilistauksesta todettava asia: varsinaista hevosvaellustoimintaa Satakunnassa ei tällä hetkellä ole. (Suomen Vaellustallien liiton www-sivut 2016). Toinen tärkeä tutkimuksessa vahvistunut asia oli se, että koko Satakunnan kattavaa ratsastusreittiä ei ole tässä ajassa mahdollista toteuttaa. Kuntien väliset matkat ovat niin pitkiä ja kartoittamatonta reittiä on todella paljon. Valmistakin metsäreittiä kuljettaessa maanomistus

saattaa vaihtua aina 50 metrin välein, joten lupa-asioiden kuntoon saattaminen olisi aivan valtavan suuri työ. Vaikka reittejä tarjottaisiin pelkästään omatoimimatkailijoille, niiden tuotteistaminen ja karttaan painaminen tekee hevosella kulkemista luvanvaraista, ei jokamiehen oikeuksien piiriin kuuluvaa toimintaa. Näin ollen opinnäytetyön alkuperäiselle tavoitteelle, eli visiokartan laatimiselle, ei ollut edellytyksiä.

Aiheesta riittäisi paljon tutkittavaa jatkossa, mutta koska pohjatyötä on niin paljon tehtävänä, tuotteistettuihin vaellusreitteihin on vielä pitkä matka. Kannattaisi mahdollisesti selvittää, voisiko olemassa olevia, muihin luontomatkailuaktiviteetteihin tarkoitettuja reittejä hyödyntää hevosmatkailussa. Satakunnan ulkopuolella toimiviin vaellusratsastusyrityksiin keskittyvää tutkimusta voisi myös harkita. Näin saataisiin ensikäden tietoa siitä, mitä vaellusratsastusyritykseltä vaaditaan henkilöstön, hevosten ja toimintaympäristön osalta. Lisäksi muualla toimivilta vaellusratsastusyrittäjiltä voisi selvittää, onko omatoimimatkailijoiden tuotteistetuille ratsastusreiteille Suomessa edes tarvetta. Samalla voisi myös tutkia, onko kukaan harkinnut vaellusratsastusyrityksen perustamista Satakuntaan, vai onko tämän toimialan yrityksen puuttuminen Satakunnasta puhdasta sattumaa. Ehkä on niin, että kukaan potentiaalinen vaellusratsastusyrittäjä ei ole kotoisin Satakunnasta tai ei vain ole löytänyt mieleistään toimipaikkaa Satakunnan alueelta.

Ennen kuin konkreettisia reittejä voidaan tuotteistaa Satakuntaan edes alustavasti, mukana hankkeessa tulisi olla mukana ainakin kahden, toisistaan kohtuullisen etäisyyden päässä olevan talliyrityksen. Toinen kohteista voi toki olla myös esimerkiksi maatilamatkailuyritys, sillä niillä saattaisi olla mahdollisuus majoittaa sekä ratsastajia että hevosia. Tallien tarkempaa kartoittamista kannattaa ehdottomasti jatkaa, sillä voihan olla, että joukosta löytyisi niitä, joilla olisi suunnitteilla kehittää liikeideaansa enemmän vaellusratsastuksen suuntaan. Mikäli yhteistyöyrityksiä vaellusreitien toteuttamiselle ei löydy, vaellusreitien toteuttaminen tulee hyvin kalliiksi. Sekä ihmisten että hevosten yöpyminen vaellusreitien varrella pitäisi erikseen järjestää. Lisäksi tämä rajaisi tuotteistamisen pelkästään omatoimimatkailijoille, ellei sitten vaellusratsastusyrittäjä muualta Suomesta innostuisi tuomaan vaellusporukoita normaalin toimintaympäristönsä ulkopuolelle. Mikäli vaellusreittien tuotteistamisvaiheeseen päästäisiin, se kannattaisi aloittaa rajatulta maantieteelliseltä alueelta. Kartoista tulisi selvittää, millä alueella olisi niin paljon metsää ja riittävästi jo olemassa olevia, yhteistyöstä innostuneita

yrittäjiä, ettei reitin rakentaminen vaatisi kovin suuria investointeja, kuten siltojen ja laavujen rakentamista.

Tutkimuksen edetessä kävi yhä selvemmäksi, että edellytyksiä työn toiminnallisen osuuden suorittamiselle ei ollut. Vaikka Satakunnassa on paljon metsää, tiet, asuinalueet ja kunnat pirstaloittavat metsäalueita jatkuvasti. Tämä tekisi yhtenäisen reitin ilman suuria rakennelmia ja kiertoteitä hyvin hankalaksi. Laadullisen tutkimuksen tehtyäni totesin, että vaikka voisin merkitä Satakunnan karttaan jo haastatellut tallit ja hahmotella päästäni tallien väliset reitit, se ei sellaisenaan toisi työlle mitään lisäarvoa, koska reitin toteuttamiselle ei välttämättä olisi edellytyksiä. Edellytyksiä tulisi tutkia tarkemmin toisessa tutkimuksessa. Lisäksi olemassa olevat ratsastusreitit ovat tällä hetkellä ainoastaan haastateltujen talliyritysten omassa käytössä ja sijoittuvat pääasiassa tallien lähiympäristöön. Vaikka alkuperäinenkin suunnitelma visiokartasta ei ollut tarkoitus olla valmis, tuotteistettu ratsastusreitti joka voitaisiin sellaisenaan ottaa käyttöön, tämän tutkimuksen perusteella tehty visiokartta olisi ollut raakile. Koska yhtenäisen ratsastusreitin tuotteistamiselle Satakunnassa on vielä niin paljon haasteita, visiokarttaa ei, alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen, ole opinnäytetyön liitteenä.

10 LUOTETTAVUUSTARKASTELU

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin Satakunnan alueen tallikartoituksesta. Koskahevostalliyrittäjistä ei ole Suomessa kattavaa yritysrekisteriä, tarkasta taustatyöstä huolimatta ei voida olla varmoja, onko listalla (LIITE 1) kaikki Satakunnan alueen ratsutallit. Ei myöskään voida olla varmoja siitä, onko listalla joitain sellaisia talleja, joiden toiminta olisi jo loppunut. Lista on kuitenkin toteutettu mahdollisimman tarkasti saatavilla olevan tiedon perusteella.

Jotta opinnäytetyö on luotettava ja uskottava, sen on oltava riittävän dokumentoitu. Lukijan tulisi olla mahdollista selvittää tie tutkimuksen loppuratkaisuun dokumenttien perusteella. Tutkimukseen liittyvä alkuperäinen aineisto tulee myös säilyttää. (Kananen 2014, 153.) Teemahaastattelut suoritettiin tietyn kaavan mukaan (LIITE 2) kaikille

yrittäjille. Haastattelut tallennettiin älypuhelimien sovelluksien avulla ja litteroitiin sanatarkasti. Haastattelunauhat ovat edelleen tallessa, samoin kuin litteroidut tekstit, jotka on tallennettu sekä tietokoneelle että tulostettu paperille. Kun haastatteluiden analyysivaiheessa huomasin, että paria asiaa olisi pitänyt tarkentaa jo haastattelua tehdessä (esim. kysyttiin tallin hevosten lukumäärää, mutta ei pyydetty erittelemään omia ja vieraita hevosia), päätin kysyä nämä lyhyitä vastauksia vaativat kysymykset tekstiviestein. Myös nämä tekstiviestit ovat edelleen tallessa. Litteroidut aineistot koodattiin käsin värejä käyttäen ja pääkohdat taulukoitiin tietokoneen taulukko-ohjelmalla. Varsinaiseen analyysiin johtanut taulukko on myös säästetty.

Kun olin saanut haastatteluiden tulokset analysoitua, päätin luotettavuutta lisätäkseni lähettää analyysin haastatelluille talliyrittäjille. Saatekirjeessä kerroin, että tulosten lukeminen ja kommentointi ei ole pakollista, mutta tässä vaiheessa olisi vielä mahdollista esimerkiksi korjata jotain asioita, jotka mahdollisesti olisin ymmärtänyt toisella tapaa kuin yrittäjä oli tarkoittanut, haastatteluiden nauhoittamisesta ja tarkasta litteroinnista huolimatta. Analyysin lähetys olikin erittäin hyvä idea, sillä sain talliyrittäjiltä kommentteja. Kommentit eivät liittyneet varsinaisiin asiavirheisiin, vaan ne olivat ennemminkin tarkennuksia joihinkin asioihin. Osalle asioista oli annettu suurempi painoarvo kuin mitä talliyrittäjä oli tarkoittanut. Kananen (2014) kirjoittaa teoksessaan (153-154), että siinä vaiheessa, kun eri haastateltavien vastaukset alkavat kuulostaa samoilta kuin mitä on jo kuultu, tutkimuksessa on saavutettu saturaatio, eli kylläntymispiste. Vaikka alkuperäisestä tavoitteesta, kuudesta haastattelusta jäätiinkin, saturaatio oli havaittavissa haastatteluiden edetessä ja tuloksia voidaan pitää luotettavina.

11 OPPIMISEN ARVIOINTI JA TOIMEKSIANTAJAN PALAUTE

Koska opinnoissani oli ollut taukoa ennen opinnäytetyön aloittamista, matkailualan perusasioiden sisäittämisessä ja uudelleen opettelussa meni hiukan aikaa. Oli mukava huomata, että asiat olivat kuitenkin palautettavissa mieleen melko nopeasti. Opinnäytetyötä tehdessä oppiminen tapahtui lisäksi varsin loogisesti, sillä alkuvaiheessa pe-

rehdyin kvalitatiivisen tutkimuksen tekemiseen, aineiston keräämiseen ja sisällönanalyysiin, seuraavaksi tutkittavan asian teoriapohjaan ja lopuksi pääsin vielä suorittamaan tutkimuksen tekemistä käytännössä ja vertaamaan saamiani tuloksia käytettyyn teoriaan. Oli mahtavaa huomata, että teoria ja tulokset vastasivat toisiaan monilta osin.

Opinnäytetyön kirjoitusprosessin alussa lähteiden ja viittausten oikeaoppinen käyttö tuotti valtavasti päänvaivaa, mutta onneksi yleisimpien lähdeviitteiden käyttäminen alkoi pian sujua helposti. Sen sijaan harvinaisemmat viittaukset, kuten pdf-muotoiset tiedotteet, tuottivat loppuun asti ongelmia. Vaikka käytössäni oli selkeä dokumentti lähteiden käyttöön ja merkintätapoihin liittyen, aina ei ollut selvää, mitä viittaustapaa sovellettiin mihinkin lähdeviitteeseen.

Varsinaisen valaistumisen hetken koin, kun huomasin teoriataustan ja haastatteluissa keräämäni tiedon nivoutuvan yhteen. Vaikka opinnäytetyötä aloittaessani tiesin teoriassa, miksi tietyt opinnäytetyön vaiheet ovat olemassa ja miksi teoriatausta on tärkeä, sisäistin kokonaisuuden vasta analyysivaiheessa. Tältä pohjalta pystyin kriittisin silmin uudelleen tarkastelemaan myös käytettyjä teoria-aineistoja: kuinka hyvin ne liittyivät aiheeseen ja oliko joukossa turhaa tietoa.

Toimeksiantaja Riitta Säteri Rauman Hevosystävistä antoi työstä lyhyen palautteen puhelimitse. Toimeksiantajan mukaan työ oli hyvä ja tieteellinen, ja se oli järkevästi ja kokonaisvaltaisesti käsitelty. Erityisesti teoriapuoli oli käyty läpi monipuolisesti ja huolellisesti ja työn kirjoittajalla oli hyviä ajatuksia kirjoittamastaan aiheesta. Toimeksiantaja jäi kuitenkin vielä kaipaamaan toimia, joilla konkreettisiin tuotoksiin ja muutoksiin voitaisiin päästä. Hän kuitenkin tiesi, kuinka vaikeaa paikallinen yhteistyö voi olla. Toimeksiantajan ideana oli jatkaa tutkimusta toisen opinnäytetyöntekijän toimesta sen jälkeen kun Eurajoen ja Luvian kuntaliitos saadaan valmiiksi. Erityisesti Eurajoki tunnetaan huomattavana hevosalueena, jolloin toimintaedellytykset myös konkreettiseen vaellusreittiin saattaisi hyvinkin olla olemassa. (Säteri henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2016.)

LÄHTEET

Apunen, A. & Parantainen, J. 2011. Tuotteistaminen 2 - Tuotteistajan 10 psykologista vipua. 3. painos. Helsinki: Talentum

Eläinsuojelulaki. 1996. L 4.4.1996/247 muunnoksineen

Hevosmatkailun kehittämistrategia 2009-2013. 2009. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus. Viitattu 8.3.16. [http://87.108.50.97/re-lis/REL_LIB.NSF/0/AD6339777C7F5638C225754D0044A078/\\$FILE/Hevosmatkailun_kehitt%C3%A4misstrategia_2009-2013%20vrs%202.pdf](http://87.108.50.97/re-lis/REL_LIB.NSF/0/AD6339777C7F5638C225754D0044A078/$FILE/Hevosmatkailun_kehitt%C3%A4misstrategia_2009-2013%20vrs%202.pdf)

Hevosopisto Ypäjän www-sivut. Viitattu 6.4.2016. www.hevosopisto.fi

Hevostalli.netin www-sivut. Viitattu 1.3.2016. <http://www2.hevostalli.net/>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi

Hyypä, S. 2014. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri S. (toim). Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Saarijärven Offiset Oy

Inatti, H. 2014. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri S. (toim). Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Saarijärven Offiset Oy

Jätelaki. 2011. L 17.6.2011/646 muunnoksineen

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Juvenes Print

Kansainvälinen luontomatkatutkimus 2010. 2010. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus. Viitattu 8.3.16. <http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2013/04/A169-Kansainva%CC%88linen-luontomatkatutkimus-2010-Korj.pdf>

Kansallinen hevosmatkailututkimus 2009. 2009. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus. Viitattu 8.3.16. [http://87.108.50.97/re-lis/REL_LIB.NSF/0/A31901A04960B7ECC225761900367EA0/\\$FILE/A165%20%20Kansallinen%20hevosmatkailututkimus%202009.pdf](http://87.108.50.97/re-lis/REL_LIB.NSF/0/A31901A04960B7ECC225761900367EA0/$FILE/A165%20%20Kansallinen%20hevosmatkailututkimus%202009.pdf)

Laine, P. 2014. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri S. (toim). Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Saarijärven Offiset Oy

Laitinen, A. & Mäki-Tuuri S. 2014. Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Saarijärven Offiset Oy

Liikuntalaki. 2015. L 10.4.2015/390 muunnoksineen

Martin-Päivä, M. 2014. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri S. (toim). Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Saarijärven Offiset Oy

Ohjeet jäsentallien turvallisuuden ja laadun edistämiseksi, versio nro 1.2 (23.1.2012). Suomen Vaellustallien liitto ry (SuoVa). http://www.vaellustallit.fi/@Bin/255799/SuoVa_Ohjeet_turvallisuuden_ja_laadun_edistamiseksi_1.2.pdf

Punaisen Ristin www-sivut. Viitattu 22.4.2016. <https://www.punainenristi.fi/>

Pussinen, S. & Thuneberg, T. 2014. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri S. (toim). Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Saarijärven Offiset Oy

Rauman Hevosystävien www-sivut. Viitattu 1.4.2016. www.raumanhevosystavat.fi

Renfors, S. 2015. Outdoors Finland – Satakunnan vetovoiman kehittäminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä luontomatkailukohteena. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu

SRL:n Jäsentalli Vaellustalli-tiedote. Suomen Ratsastajainliitto ry. http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/em-beds/ratsastajainliittowwwstructure/103037_VT_kriteerit_2015_netti.pdf

Suomen Hippos ry:n www-sivut. Viitattu 6.4.2016. www.hippos.fi

Suomen Ratsastajainliitto ry:n www-sivut. Viitattu 1.3.2016. www.ratsastus.fi

Suomen Vaellustallien liitto ry:n www-sivut. Viitattu 1.3.2016. www.vaellustallit.fi

Särkijärvi, S. 2014. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri S. (toim). Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Saarijärven Offiset Oy

Säteri, R. 2016. Toimeksiantaja, Rauman Hevosystävät ry, Rauma. Puhelinhaastattelu 19.4.2016. Haastattelijana Hanna Mäkelä. Muistiinpanot haastattelijan hallussa

Tieliikennelaki. 1981. L 3.4.1981/267 muunnoksineen

Tonder, M. 2013. Ideasta kaupalliseksi palveluksi - Matkailupalvelujen tuotteistaminen. Helsinki: Restamark Oy

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Helsinki: Tammi

Tuunanen, P., Tarasti, M. & Rautiainen, A. 2012. Jokamiehen oikeudet ja toimiminen toisen alueella. Lainsäädäntöä ja hyviä käytäntöjä. Helsinki: Suomen Ympäristökeskus

Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Villa, S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 4. uud. painos. Helsinki: Talentum

Visit Finlandin www-sivut. Viitattu 8.3.2016. www.visitfinland.fi

Satakunnan ratsastustallit

<i>Paikka-kunta</i>	<i>Ratsastuskoulu</i>	<i>Yksityinen</i>
Eura	<ul style="list-style-type: none"> • Kivelän hevosmila • Tupunan ratsupiha 	<ul style="list-style-type: none"> • Canna's talli • Vesannon talli
Eurajoki	<ul style="list-style-type: none"> • Ratsastuskoulu Castello 	<ul style="list-style-type: none"> • Mattilan ratsutila
Harjavalta	<ul style="list-style-type: none"> • Wallan talli 	
Huittinen	<ul style="list-style-type: none"> • Huittisten Ratsastuskeskus • Milli-talli • Tuorin ratsutila 	
Jämijärvi	<ul style="list-style-type: none"> • Jaakkolan rustholli 	<ul style="list-style-type: none"> • Vihun yksityistalli
Karvia	<ul style="list-style-type: none"> • Hevosmila Hippina • Rajakallion Ratsutila 	
Köyliö		<ul style="list-style-type: none"> • Aholan talli
Luvia	<ul style="list-style-type: none"> • Luvian ratsastuskoulu 	
Merikarvia	<ul style="list-style-type: none"> • Talli Pikkuhelmi 	
Niinisalo	<ul style="list-style-type: none"> • Niinisalon ratsastajien talli 	
Pori	<ul style="list-style-type: none"> • Equ PT Sport • Hevospankin harrastetalli • Porin ratsastajien ratsastuskeskus • Ratsastuskoulu Chapel • Ratsastuskoulu Kyläkorpi • Ratsastuskoulu Zilpa • Yyterin ratsastuskeskus 	<ul style="list-style-type: none"> • Katan talli • Kiahn talli • Rehulan tila
Rauma	<ul style="list-style-type: none"> • Islanninhevosmilla Baldur • Lähdepellon ratsastuskoulu • Ninnin talli • Rauman ratsastuskeskus 	<ul style="list-style-type: none"> • IS-talli • Vanha-Lahden Kartano
Siikainen	<ul style="list-style-type: none"> • Sammin ratsutila 	
Ulvila		<ul style="list-style-type: none"> • Marhoppa

Teemahaastattelun kysymyspatteristo

Teema 1: Yritystoiminta

- Yrityksen taustatiedot
- Yrityksen liikeidea ja liikevaihto
(alle 10 tuhatta, 10-50 tuhatta, 50-100 tuhatta vai yli 100 tuhatta?)
- Yrittäjän koulutustausta ja omat kiinnostuksenkohteet
- Onko henkilökuntaa? Jos on, mitä työtehtäviä?
- Hevosten lukumäärä ja taso
- Yrityksen asiakasryhmät

Teema 2: Hevosmatkailu

- Millaista hevosmatkailua yrityksessä on ollut?
- Millaista hevosmatkailua on suunnitteilla?
- Mitä pitäisi kehittää/tapahtua, jotta suunnitelmat voisi toteutua?
- Kiinnostusta yritys yhteistyölle? Millaista?
- Hevosmatkailun mahdollisuudet Satakunnassa?

Teema 3: Ratsastusreitit

- Onko ratsastusreittejä ja jos on, millaisia?
- Reittien vaikeustaso ja pituudet
- Reittien turvallisuus
- Ongelmia reiteillä
- Sopimukset maanomistajien kanssa